

SRR21+
Strategie regionálního rozvoje 2021+

#prolepšíregiony

Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+

Výtah ze schváleného dokumentu vládou České republiky ze dne 4. 11. 2019

Mimořádná příloha časopisu Urbanismus a územní rozvoj č. 4/2020

**MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR**

OBSAH

1	VSTUPNÍ METODICKÉ POZNÁMKY	3
1.1	GEOGRAFICKÉ VYMEZENÍ CÍLŮ SRR	5
1.2	POPIS STRUKTURY NÁVRHOVÉ ČÁSTI	9
1.3	HLAVNÍ VÝSLEDKY ANALYTICKÉHO PODKLADU	9
2	NÁVRHOVÁ ČÁST	12
2.1	VIZE	12
2.2	GLOBÁLNÍ CÍL	12
2.3	STRATEGICKÉ A SPECIFICKÉ CÍLE A TYPOVÁ OPATŘENÍ	13
3	IMPLEMENTAČNÍ ČÁST	27
3.1	PRINCIPY IMPLEMENTACE	27
3.2	STRUKTURA AKČNÍCH PLÁNŮ SRR	32
	POUŽITÉ ZDROJE	34
	SEZNAM ZKRATEK	35

Název: Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+
Výtah ze schváleného dokumentu vládou ČR ze dne 4. 11. 2019

Vydání: První

Místo vydání: Brno

Datum vydání: 15. 9. 2020

Vydává: Ústav územního rozvoje
jako mimořádnou přílohu časopisu Urbanismus a územní rozvoj č. 4/2020

Garant dokumentu: Odbor regionální politiky MMR

Počet stran: 35

Sazba a tisk: Grafex Agency, s. r. o., Helceletova 16, Brno

Náklad: 1 450 ks

ISBN 978-80-87318-97-3

1 VSTUPNÍ METODICKÉ POZNÁMKY

Ambicí **Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+** (dále jen „SRR“) je stanovit hlavní cíle regionálního rozvoje v horizontu **7 let**, resp. definovat v souladu se zákonem č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje (dále jen „zákon o podpoře regionálního rozvoje“) hlavní cíle regionální politiky státu v období let **2021–2027**¹.

Regionální politiku státu definujeme jako politiku, která má usměřňovat sektorové politiky státu tak, aby zohledňovaly specifika jednotlivých typů území (metropolitních území, aglomerací, regionálních center a jejich venkovského zázemí, strukturálně postižených krajů, hospodářsky a sociálně ohrožených území), a která zároveň vytváří vlastní nástroje, jimiž ovlivňuje rozvoj specifických území.

Hlavním smyslem SRR je identifikovat, ve kterých tematických oblastech je potřebný či žádoucí územně specifický přístup², a definovat, jaké (odlišné) intervence by měly být realizovány v odlišných územních kontextech tak, aby byla podporována konkurenceschopnost, snižovány regionální disparity a nalézána řešení podporující udržitelný rozvoj území.

Byly definovány tři testovací otázky, kterými se zjišťovalo, zda má určité téma územní dimenzi³ a má na něj být zaměřena SRR. Tyto otázky jsou vodítkem při rozhodování, zda se určitému tématu věnovat, či nikoliv. Není nicméně nezbytně nutné, aby odpověď na všechny tři testovací otázky byla kladná, tj. aby se zároveň jednalo o téma na národní úrovni s územními specifiky, pro něž lze definovat nástroje na národní úrovni. Vyhodnocení stanovených testovacích kritérií ve vztahu k jednotlivým tématům regionálního rozvoje bylo provedeno na jednáních pracovních skupin.

(1) Důležitost/významnost řešení daného tématu z národní úrovně. Jedná se o téma, které je nutné řešit intervencemi z národní úrovně (tj. nejedná se o problém lokálního charakteru).

- Účelem kritéria je stanovit řád významnosti daného tématu. Jednotlivé problémy/výzvy regionálního rozvoje lze členit podle míry jejich dopadu/významu přinejmenším na globální, evropské, národní, regionální či lokální.
- SRR je dokumentem vytvářeným na národní úrovni, který by měl řešit problémy národního významu. Jde o posilování silných stránek regionů a jejich rozvojového potenciálu, čímž bude posilována konkurenceschopnost a vyrovnávány rozdíly mezi kraji, například podporou podnikání a podnikavosti v územích s deficitem. Rovněž jde o rozvoj znalostní ekonomiky, především v územích, která k tomu mají největší potenciál.
- Globální či evropské výzvy jsou předmětem zájmu SRR jen za dvou předpokladů: (i) na území ČR se projevují závažným způsobem (který z nich dělá národní témata) a současně (ii) se projevují v různých územích ČR odlišně nebo způsobují významné meziregionální (především mezikrajské) rozdíly.
- Ambicí dokumentu není řešení globálních výzev (např. vymýcení chudoby a hladu, zajištění dostupnosti sanitačních zařízení). Tyto výzvy jsou předmětem strategických dokumentů vytvořených například na úrovni Organizace spojených národů.
- Stejně tak ale není ambicí dokumentu řešení problémů lokálního charakteru (např. problémy spojené s odchodem zaměstnavatele snižující počet pracovních míst v jednom regionu). Tyto problémy by měly být řešeny v rámci krajských či obecních strategických dokumentů.

(2) Téma má určitá územní specifika (v odlišných územních kontextech je nutné jiné řešení) nebo má odlišné územní důsledky (tj. intervence provedená z národní úrovně se projeví odlišným způsobem v odlišných typech území, případně musí být národní intervence koncipována tak, aby směřovala k dosažení různých cílů v různých územích).

1) Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ navazuje na Strategii regionálního rozvoje České republiky 2014–2020.

2) Územně specifický přístup je chápán tak, že politiky, programy či nástroje intervencí státu (nebo regulace ze strany státu) nepřistupují shodně k celému území ČR, ale mají buď v různých územích různé cíle, nebo jsou v různých územích nastavovány poněkud jinak, nebo mohou mít v různých územích poněkud jiné podmínky.

3) Územní dimenzi v tomto smyslu nechápeme tak, že se jedná o intervence z úrovně územní samosprávy nebo jejím prostřednictvím nebo organizované na určitém území, ale ve smyslu výše popsaného územně specifického přístupu.

- SRR není zastřešujícím dokumentem stanovujícím žádoucí vývoj České republiky ve všech oblastech.
- Jedná se o dokument, který definuje, ve kterých oblastech/tématech je vhodné uplatňovat odlišné nástroje v odlišných územních kontextech (tj. územní specifika) a které národní sektorové politiky mají mít odlišné územní důsledky a je třeba do nich zakomponovat územní dimenzi. Územně specifické cíle jsou v SRR definovány a nástroje jsou buď uváděny ve formě typových opatření, nebo musí být navrhovány a formulovány s ohledem na územně specifické cíle.
- Příkladem odlišných řešení v jiných územních kontextech je zlepšování kvality ovzduší. V aglomeracích a metropolitních územích je problémem především automobilová doprava, zatímco na venkově a na periferiích ve větší míře lokální topeniště. Specificky v ostravském metropolitním území, včetně kombinace se zatížením z příhraničních oblastí – z Polska.
- Podobně posilování spolupráce ve výzkumu a vývoji mezi firmami a výzkumnými organizacemi bude spíše soustředěno a bude zohledňovat podmínky aglomerací a metropolí, i když venkovské či periferní firmy nebude znevýhodňovat. Naopak podpora podnikavosti jako obecného požadavku na národní úrovni bude v hospodářsky slabých a zaostávajících oblastech cílit také na iniciování „tradičních“ podnikání a řemesel, zatímco v aglomeracích a metropolích musí být soustředěna na inovační podnikání.
- Ve sféře základního školství jsou cíle z pohledu SRR také v různých územích odlišné. Na periferiích jde o udržení škol, třeba i malých, v dostatečné dostupnosti a co nejvyšší kvalitě. V zázemích metropolitních území či aglomerací, zvláště v blízkém zázemí, je cílem jak dostatečná kapacita, tak dostatečná rozmanitost, přičemž kvalita je zde považována za „plošné“, územně nespecifické téma.
- U řady témat bylo na základě provedených analýz a jednání pracovních skupin konstatováno, že nevyžadují územně specifický přístup, a v tomto dokumentu jsou uvedena pouze okrajově (např. budování energetické sítě, snížení byrokratické zátěže). Neznamená to, že by tato témata nebyla pro rozvoj regionů důležitá, nicméně jejich rozvoj je vhodné řešit v jiných strategických dokumentech, které definují plošnou rozvojovou strategii v dané oblasti.

(3) Je možné navrhnout nebo iniciovat řešení daného problému z národní úrovně.

- SRR je dokumentem vytvářeným na národní úrovni, který by měl v první řadě definovat takové úkoly, které jsou z národní úrovně (tj. ze strany ministerstev či organizací zřízovaných státem) ovlivnitelné, ať už přímo, vlastními aktivitami státu nebo nepřímo tím, že stát bude iniciovat řešení, která mají v kompetenci ostatní hráči, např. samosprávy.
- Zároveň je úkolem SRR v souladu se zákonem o podpoře regionálního rozvoje stanovit doporučení krajům ohledně zaměření jejich rozvoje. Vzhledem k samosprávě krajů a obcí stát nebude a nemůže tato doporučení vynucovat.
- Vzhledem k povaze dokumentu dochází při definování rozvojových potřeb regionů/typů území/krajů k určitému zjednodušení. Některé identifikované problémy/potenciály pro silná metropolitní území či jiný typ území nemusí nutně platit pro celé vymezené území, jsou nicméně pro daný typ území v převažující míře charakteristické.

Ve vztahu k ostatním strategickým dokumentům v ČR vycházíme z následujících tezí:

- SRR vychází ze **Strategického rámce ČR 2030**, který je zastřešujícím rozvojovým dokumentem ČR.
- SRR **není** nadřazena ostatním strategickým dokumentům státu, nicméně vstupuje do nich při definování jejich územní dimenze.
- SRR **není** dokumentem představujícím výčet priorit čerpání ČR v programovém období po roce 2020. Existují některá témata, která mohou být prioritou pro nové programové období (např. bezpečnost), ale vzhledem k tomu, že nemají územní dimenzi, se jim SRR nevěnuje, případně se jim věnuje jen okrajově. To je však nikterak nevylučuje z podpory v novém programovém období. Základním dokumentem definujícím priority ČR ve vztahu k novému programovému období je **Národní koncepce realizace politiky soudržnosti po roce 2020**.
- SRR **je** rozvojovým dokumentem, z něhož by měly vycházet strategie rozvoje krajů (SRK). SRK by měly rozpracovávat témata řešená v SRR do větších podrobností s ohledem na specifika daného kraje. Kraje

se nicméně mohou věnovat i tématům, která v SRR rozpracována nejsou (včetně těch témat, která jsou jim uložena legislativou – tj. např. střední školství).

- Cíle SRR budou naplňovány prostřednictvím opatření a aktivit v **akčních plánech SRR** a **souhrnných akčních plánech Strategie hospodářské restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje**.

1.1 Geografické vymezení cílů SRR

Jednotlivá témata regionálního rozvoje se vzájemně prolínají, z logiky formulace problémů se nejedná o územně skladebné problémy, ale o problémy vzájemně se překrývající. Některá území (urbánní i venkovská) mohou spadat do více než jednoho tématu. Zároveň platí, že každé území je součástí alespoň jednoho tématu.

Tab. 1: Geografické vymezení témat regionálního rozvoje

Téma regionálního rozvoje	Geografické vymezení
Metropolitní území	Pražské, brněnské a ostravské metropolitní území. Konkrétní vymezení metropolitního území je předmětem samostatného odborného úkolu.
Aglomerace	Ostatní krajská města a jejich zázemí. Konkrétní vymezení aglomerací je předmětem samostatného odborného úkolu.
Regionální centra a jejich venkovské zázemí	Regionálními centry jsou myšlena města definovaná v tabulce 3 a další regionální centra nižšího řádu vymezená kraji. Jejich zázemím je myšleno veškeré území nespádající do spádovaného území metropolitních území a aglomerací. Regionálními centry jsou i ta města, která jsou součástí metropolitního území či aglomerace (např. Chrudim, Přerov, Jablonec nad Nisou). Spádové území těchto měst bude definováno.
Strukturálně postižené kraje	Ústecký kraj, Moravskoslezský kraj, Karlovarský kraj.
Hospodářsky a sociálně ohrožená území	Správní obvody obcí s rozšířenou působností (ORP) definované na základě stanovených indikátorů – (a) intenzita bytové výstavby, (b) hrubá míra celkového přírůstku, (c) index stáří, (d) podíl nezaměstnaných osob, (e) intenzita podnikatelské aktivity. Vymezeny byly správní obvody ORP, které vykazují nejhorší výsledky v těchto indikátorech a v nichž žije 25 % obyvatel Česka. Nad rámec správních obvodů ORP vymezených dle výše stanovených indikátorů jsou do této kategorie zařazena také správní území obcí zasahujících do bývalých vojenských újezdů.

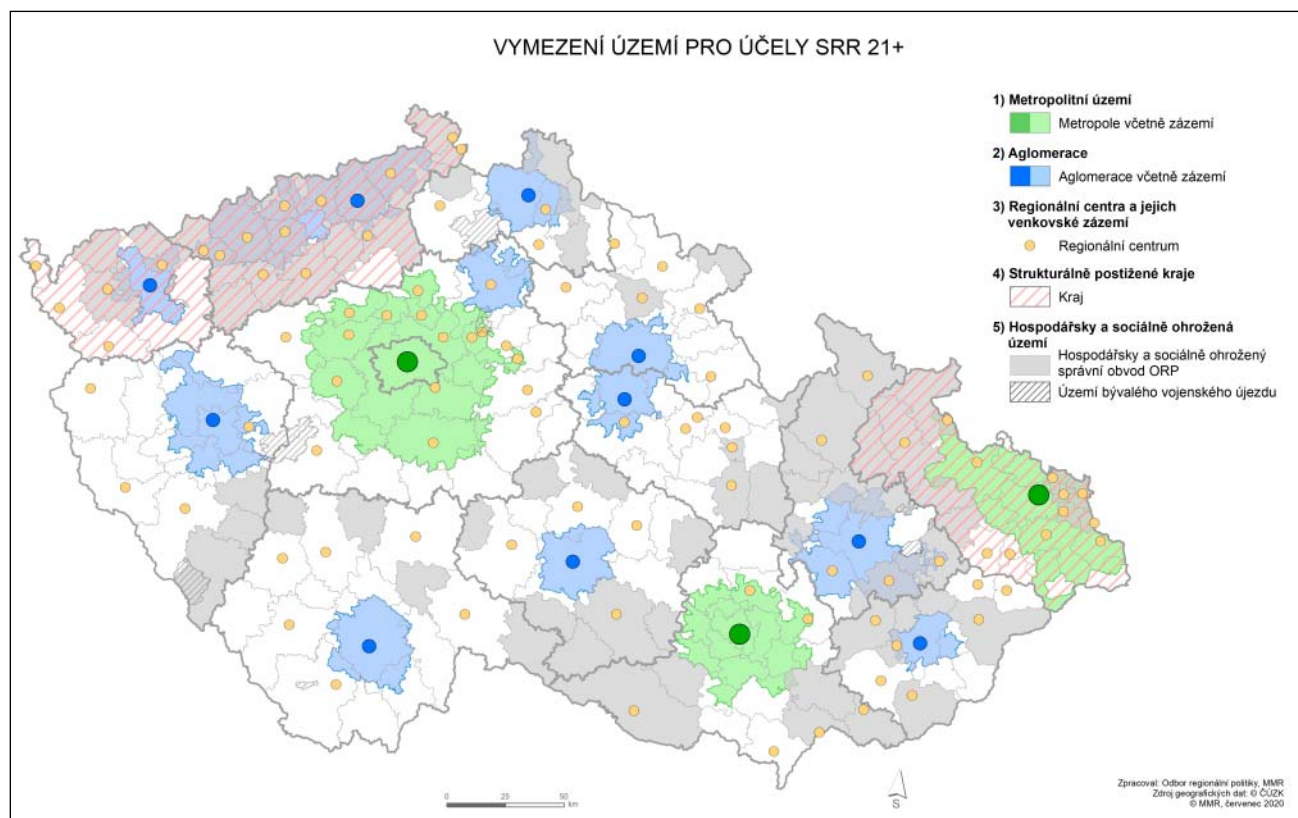
Metropolitní území, aglomerace a regionální centra a jejich venkovské zázemí mají stanoveny specifické cíle a typová opatření, která jsou vytvořena s ohledem na jejich problémy a potenciály.

Typová opatření v rámci strategického cíle 2 byla zpracována pro potřeby široké skupiny aglomerací. Právě z důvodu vysoké heterogenity této skupiny se předpokládá, že typová opatření uvedená v rámci strategického cíle 1 budou implementována také v rámci aglomerací (v případech, kdy to bude relevantní). Lze však předpokládat rozdílnou intenzitu řešených problémů v metropolích a aglomeracích vzhledem k rozdílné kritické velikosti jednotlivých skupin aktérů (populační velikost, počet a typy ekonomických subjektů aj.) a rozdílné intenzitě procesů, které zde probíhají (např. rozdílná intenzita suburbanizace a jejich dopadů v území).

Obce v zázemí metropolitních území či aglomerací mohou využívat i typová opatření stanovená pro účely regionálních center a jejich venkovského zázemí, bude-li to definováno v rámci akčních plánů SRR.

Území spadající do strukturálně postižených krajů (Moravskoslezský, Ústecký a Karlovarský) nebo do hospodářsky a sociálně ohrožených území, mohou současně využívat specifické cíle a typová opatření stanovená pro metropolitní území/aglomerace/regionální centra a jejich venkovské zázemí a pro strukturálně postižené kraje / hospodářsky a sociálně ohrožená území. Znamená to, že jedna obec může spadat nejvýše do čtyř strategických cílů.

Obr. 1: Vymezení metropolí, aglomerací, regionálních center vyššího řádu a hospodářsky a sociálně ohrožených území pro účely SRR

Poznámka: Na obrázku 1 jsou znázorněna pouze regionální centra vyššího řádu (viz také tabulka 2 níže).

(1) Metropolitními územími jsou Praha, Brno, Ostrava a jejich zázemí včetně venkovského.

Důvody vymezení:

- **Praha** má v rámci ČR výrazně dominantní postavení, a to nejen násobně vyšším počtem obyvatel, ale i regionálním významem (včetně významné dojížděky z řady krajských měst). Je zde soustředěna podstatná část správních orgánů České republiky a zastupitelské mise zahraničních států. Letiště Václava Havla zahrnuje cca 90 % výkonu všech českých letišť.
- **Brno** je druhé největší město ČR. Sídlí zde některé správní orgány s celorepublikovou působností.
- **Ostrava** je třetí největší město ČR a centrum druhé největší metropolitní oblasti v ČR. Do kategorie metropolitních území je zařazena s ohledem na svou populační velikost, rozsáhlé urbanizované zázemí i přeshraniční vazby.

(2) Aglomeracemi jsou myšlena ostatní krajská města (tj. kromě Prahy, Brna a Ostravy) a jejich zázemí včetně venkovského.

Důvody vymezení:

- Z hlediska sídelní, regionální i administrativní struktury mají všechna krajská města relativně stejné postavení a stejný význam v rámci kraje⁴. Proto byl u těchto měst kromě jejich administrativní role zohledněn počet obyvatel spádového území.

4) Jako sídlo na pomezí mezi metropolitními územími a aglomeracemi lze vnímat *Plzeň a její zázemí*. Jádrové město Plzeň počtem obyvatel (k 1. 1. 2019 má Plzeň dle dat ČSÚ 172 441 obyvatel) významně přesahuje ostatní krajská města (kromě těch zařazených do kategorie metropolitních území). Rovněž charakteristiky ekonomického růstu či intenzity vědy a výzkumu staví Plzeňský kraj v mezikrajském srovnání mezi nejlépe hodnocené kraje. Na druhou stranu je nicméně funkční zázemí Plzně (tzv. FUA – Functional Urban Area) významně menší než v případě sídel zařazených do kategorie metropolitních území. Na základě dat z roku 2017 dosahuje funkční zázemí Plzně 342 tisíc obyvatel, zatímco funkční zázemí Brna a Ostravy výrazně přesahuje hranici 700 tisíc, resp. 1 milionu obyvatel.

(3) Regionální centra lze rozdělit na dvě kategorie – *regionální centra vyššího řádu* identifikovaná z národní úrovně (zpravidla sídla s více než 15 tisíci obyvateli a spádovým územím alespoň 30 tisíc obyvatel; viz tabulka 3) a *regionální centra nižšího řádu* identifikovaná z krajské úrovně (zpravidla sídla s alespoň 5 tisíci obyvateli a spádovým územím kolem 10 tisíc obyvatel)⁵. **Venkovským zázemím** je myšleno veškeré území nespádající do kategorie metropolitních území a aglomerací. Některá regionální centra (a jejich zázemí) jsou zároveň zázemím metropolí/aglomerací. Specifickým typem regionálního centra je město Mladá Boleslav, kterému bude umožněno využívat v období 2021–2027 nástroj ITI, stejně jako metropolitním územím a aglomeracím (viz obrázek 1).

Důvody vymezení:

- Vzhledem k povaze české sídelní struktury (relativně velké množství malých a středních měst) a funkce tohoto typu sídel jako center dojížděky do zaměstnání a do škol považujeme za nutné se tomuto typu sídel věnovat odděleně.
- Kategorie obsahuje i zbývající část venkovského prostoru (mimo zázemí metropolí a aglomerací).

Území výše zmíněných strategických cílů (1, 2 a 3) pokrývají celé území České republiky. Tato území překrývá území dalších dvou strategických cílů (4 a 5). Znamená to, že některá území jsou řešena v rámci několika strategických cílů, a zároveň, že každá obec je součástí alespoň jednoho strategického cíle.

Tab. 2: Výčet regionálních center vyššího řádu

Kraj	Výčet regionálních center
Středočeský	Kladno, Kolín, Kutná Hora, Mladá Boleslav, Benešov, Beroun, Mělník, Nymburk, Poděbrady, Příbram, Rakovník, Slaný, Kralupy nad Vltavou, Neratovice, Lysá nad Labem, Milovice, Brandýs nad Labem-Stará Boleslav
Plzeňský	Klatovy, Domažlice, Rokycany, Tachov
Jihočeský	Tábor, Jindřichův Hradec, Písek, Strakonice, Český Krumlov, Prachatice
Karlovarský	Cheb, Sokolov, Aš, Mariánské Lázně, Ostrov
Ústecký	Chomutov, Děčín, Most, Teplice, Kadaň, Klášterec nad Ohří, Litoměřice, Louny, Žatec, Rumburk, Varnsdorf, Litvínov
Liberecký	Jablonec nad Nisou, Česká Lípa, Turnov
Královéhradecký	Náchod, Trutnov, Jičín, Rychnov nad Kněžnou, Dvůr Králové nad Labem, Vrchlabí
Pardubický	Chrudim, Svitavy, Česká Třebová, Ústí nad Orlicí, Choceň, Vysoké Mýto
Kraj Vysočina	Havlíčkův Brod, Třebíč, Žďár nad Sázavou, Pelhřimov
Jihomoravský	Blansko, Břeclav, Hodonín, Vyškov, Znojmo, Veselí nad Moravou
Olomoucký	Prostějov, Přerov, Jeseník, Hranice, Šumperk
Zlínský	Kroměříž, Uherské Hradiště, Valašské Meziříčí, Vsetín, Uherský Brod, Rožnov pod Radhoštěm, Otrokovice
Moravskoslezský	Opava, Frýdek-Místek, Karviná, Krnov, Třinec, Český Těšín, Havířov, Kopřivnice, Nový Jičín, Bruntál, Bohumín, Orlová

(4) Strukturálně postiženými kraji jsou myšleny kraje Ústecký, Moravskoslezský a Karlovarský.

Důvody vymezení:

- Koncentrace sociálních, ekonomických a environmentálních problémů.
- Vazba na existující Strategický rámec hospodářské restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje.

5) *Regionální centra nižšího řádu* budou vymezena jednotlivými kraji (forma vymezení bude s kraji dohodnuta v průběhu implementace SRR). V rámci akčních plánů SRR může být cílové území určitého opatření (či aktivity) zpřesněno, například omezeno pouze na určitý segment regionálních center.

(5) Hospodářsky a sociálně ohrožená území jsou vymezena na základě zvolených indikátorů (uvedených v tabulce 1), u nichž je používána průměrná hodnota za období 2013–2017. Tyto indikátory byly zvoleny na základě zmapování indikátorů používaných jednotlivými kraji pro vymezení tohoto typu území. Varianty vymezení byly následně představeny zástupcům krajů na jednáních určených výhradně k tomuto tématu v březnu a červnu 2018. Preferovány byly indikátory, které je možné aktualizovat každoročně.

Správní obvody ORP spadající do této kategorie jsou uvedeny na obrázku 1 a v tabulce 3. Nad rámec takto vymezených správních obvodů ORP jsou do kategorie hospodářsky a sociálně ohrožených území zařazena i správní území obcí zasahujících do bývalých vojenských újezdů⁶. V akčním plánu SRR může být vymezení hospodářsky a sociálně ohrožených území upraveno (viz také kapitola 4.4).

Vymezená hospodářsky a sociálně ohrožená území jsou vnitřně heterogenní. Z tohoto důvodu je pro účely akčních plánů SRR plánováno vytvoření charakteristiky a typologie hospodářsky a sociálně ohrožených území tak, aby bylo možné odlišit jejich stěžejní problémy a potenciály a navázat na ně chystaná opatření.

Kraje mohou ve strategiích rozvoje územního obvodu kraje vymezená hospodářsky a sociálně ohrožená území na nižší administrativní (např. správní obvody pověřených obecních úřadů) úrovni a řešit disparity i v rámci jednotlivých správních obvodů ORP. Kraje mohou v těchto dokumentech vymezená jako hospodářsky a sociálně ohrožená i jiná území, než jaká vymezuje SRR, nicméně bez nároku na cílenou podporu prostřednictvím regionální politiky státu.

Důvody vymezení:

- Dle zákona o podpoře regionálního rozvoje SRR „stanovuje podmínky pro vymezení státem podporovaných regionů“ – stanovením indikátorové soustavy je tento požadavek naplněn.
- Cílem podpory regionálního rozvoje je (mimo jiné) i „přispět ke zvyšování konkurenceschopnosti regionů“.

Tab. 3: Výčet správních obvodů ORP v kategorii hospodářsky a sociálně ohrožených území

Kraj	Výčet hospodářsky a sociálně ohrožených území
Středočeský	-
Plzeňský	Horažďovice, Nepomuk, Sušice
Jihočeský	Milevsko, Soběslav, Dačice, Blatná
Karlovarský	Kraslice, Sokolov, Ostrov
Ústecký	Litvínov, Most, Rumburk, Děčín, Varnsdorf, Podbořany, Chomutov, Kadaň, Ústí nad Labem, Lovosice, Teplice, Žatec, Louny, Litoměřice
Liberecký	Tanvald, Frýdlant, Semily, Nový Bor
Královéhradecký	Broumov, Dvůr Králové nad Labem
Pardubický	Moravská Třebová, Česká Třebová, Svitavy, Králíky
Kraj Vysočina	Moravské Budějovice, Pacov, Bystřice nad Pernštejnem, Telč, Světlá nad Sázavou, Náměšť nad Oslavou, Chotěboř, Třebíč
Jihomoravský	Veselí nad Moravou, Hodonín, Kyjov, Moravský Krumlov, Znojmo
Olomoucký	Přerov, Jeseník, Šumperk, Konice, Mohelnice, Uničov, Lipník nad Bečvou, Zábřeh, Hranice, Šternberk
Zlínský	Bystřice pod Hostýnem, Kroměříž, Otrokovice, Holešov, Vsetín, Uherský Brod
Moravskoslezský	Karviná, Havířov, Orlová, Vítkov, Rýmařov, Krnov, Bruntál, Bohumín, Odry, Český Těšín

6) Jedná se o následující: Bývalý vojenský prostor **Boletice** (Polná na Šumavě), **Brdy** (Borovno, Bratkovice, Dobřív, Drahlín, Felbabka, Hvozdec, Chaloupky, Jince, Křešín, Láz, Malá Víska, Mirošov, Míšov, Nepomuk, Obecnice, Ohrazenice, Podluhy, Sádek, Skořice, Spálené Poříčí, Strašice, Štítov, Těně, Trokavec, Věšín, Vranovice, Zaječov), **Dobrá Voda** (Čachrov, Hartmanice, Prášily, Srní), **Hradiště** (Bražec, Doupovské Hradiště), **Libavá** (Kozlov, Luboměř pod Strážnou, Město Libavá), **Milovice-Mladá** (Benátky nad Jizerou, Brodce, Čachovice, Jiřice, Lipník, Luštěnice, Milovice, Smilovice, Straky, Všejaný), **Ralsko** (Bělá pod Bezdězem, Bezděz, Doksy, Hamr na Jezeře, Mimoň, Mukařov, Noviny pod Ralskem, Osečná, Provodín, Ralsko, Stráž pod Ralskem, Zákupy).

1.2 Popis struktury návrhové části

Strategické cíle jsou nejvyšší úrovní návrhové části a jsou s ohledem na problémovou analýzu členěny na pět územních cílů (metropolitní území, aglomerace, regionální centra a jejich venkovské zázemí, strukturálně postižené kraje, hospodářsky a sociálně ohrožená území) a jeden průřezový cíl věnovaný veřejné správě v oblasti regionálního rozvoje. Úvodní text u všech strategických cílů představuje dílčí vizi vývoje v daném typu území, resp. v rámci veřejné správy v oblasti regionálního rozvoje.

Specifické cíle jsou definovány s ohledem na potřeby a potenciály daného typu území (resp. veřejné správy v oblasti regionálního rozvoje) a jsou zaměřeny vždy na určité téma (např. rozvoj ekonomiky, doprava, veřejné služby a bydlení). Text u specifických cílů se skládá ze dvou částí:

- 1) **Zdůvodnění specifického cíle:** Stručné shrnutí důvodů pro zařazení daného specifického cíle k řešení v SRR. Jedná se o text, jehož účelem je propojit problémovou analýzu a návrhovou část. Nelze jej však chápat v úzkém slova smyslu jako mechanický výčet/extrakt dílčích částí problémové analýzy pro zdůvodnění specifického cíle. Struktura specifických cílů nekopíruje členění problémové analýzy, neboť návrhy cílů a řešení problémů je třeba koncipovat jinak než popis či analýzu problémů.
- 2) **Řešení:** Rozvedení a podrobnější popis specifického cíle, jeho zaměření a tematického zacílení budoucích intervencí, které mají umožnit naplnění specifického cíle a prostřednictvím více specifických cílů dosažení strategického cíle. Podrobnější popis specifického cíle ukazuje, do jakých oblastí/témat je třeba zaměřit intervence, jaké změny by měly intervence přinést a jakými způsoby je třeba rozvíjet potenciál spojený s daným specifickým cílem.

Typová opatření jsou nejnižší úrovní návrhové části. Představují návrh opatření, která by měla společně či jednotlivě uskutečňovat změny uvedené v popisu specifických cílů. Jsou návrhem intervencí státu či dalších veřejných subjektů, jimiž se bude implementovat SRR. Typová opatření představují základ/východisko pro návrh akčních plánů SRR.

Typová opatření budou v rámci akčních plánů dále rozpracována do úrovně konkrétních podporovaných aktivit. Typová opatření v SRR proto nemají za cíl do detailu popsat všechny možnosti řešení, ale ukazují směr budoucího usměrňování rozvoje. Typová opatření bude třeba dále koncepčně i technicky prověřit a rozpracovat při přípravě akčních plánů SRR.

Jednotlivá typová opatření jsou strukturována podle následující logiky:

- 1) **Problém:** Navazuje na text specifického cíle a uvádí, jak typové opatření navazuje na specifický cíl.
- 2) **Náplň:** Stručný popis obsahu typového opatření.
- 3) **Cílový stav:** Definuje, jaká by měla být situace po úspěšné realizaci typového opatření.
- 4) **Cílová skupina:** Označuje subjekty, na něž je dané typové opatření primárně zaměřeno.
- 5) **Hlavní nositel:** Jedná se o orgán na národní úrovni, který je za danou tematickou oblast odpovědný. V dané oblasti může působit buď jako realizátor opatření nebo jako koordinátor nebo metodicky usměrňuje další aktéry na národní, regionální i obecní úrovni, případně je v roli „regulátora“, včetně odpovědnosti za návrh legislativy v dané tematické oblasti. Nejedná se nutně o orgán, který aktivity popsané v opatření bude financovat.
- 6) **Další nositelé:** Jedná se o další orgány na národní úrovni, které mají určitou roli při koordinaci a metodickém usměrňování dalších aktérů na národní, regionální i obecní úrovni.
- 7) **Hlavní realizátoři:** Nejedná se o vyčerpávající výčet všech potenciálních realizátorů daného typového opatření, ale o indikativní nástin, který bude pro účely implementace daného opatření upravován.

1.3 Hlavní výsledky analytického podkladu

V období 2005–2015 došlo k ekonomické konvergenci s vyspělými regiony Rakouska a Německa jen u některých českých regionů (regiony soudržnosti Jihovýchod a Jihozápad). Ve sledovaném období tak docházelo spíše k růstu variability mezi regiony ČR (kraji, regiony soudržnosti). Některé kraje (resp. jejich centra) se profilovaly jako dominantní v oblasti vědy a výzkumu – jedná se především o Prahu a její zázemí a Brno. V oblasti vědy

a výzkumu posilovala i další univerzitní města – Ostrava, Plzeň, Olomouc a Liberec. Praha a Brno se svým zázemím rovněž zaznamenaly relativní i absolutní růst ekonomických subjektů svědčící o pokračující koncentraci obyvatel i služeb do nejvýznamnějších středisek osídlení.

Metropolitní oblasti dvou největších měst v průběhu času zaznamenávají nárůst ekonomických subjektů, obyvatelstva (spíše mladšího a vzdělanějšího) a ekonomický růst.

Poměrně významný populační úbytek zaznamenávají venkovské (zejména obce do 500 obyvatel) a periferní oblasti a Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský kraj. Velmi znatelný je pokles populace především v obcích do 100 obyvatel.

Dostupné studie potvrzují napříč kraji významnou roli malých a středních měst, jejichž síť je v českém prostředí poměrně hustá. Socioekonomická situace malých a středních měst je závislá na jejich populační velikosti i geografické poloze a nelze ji generalizovat (např. rozdíl mezi středně velkým sídlem v metropolitní oblasti a ve spíše periferní poloze). Obecně však platí, že funkce malých a středních měst je v sídelním systému zásadní.

Provedené analýzy potvrzují přetrvávající a místy prohlubující se problémy tzv. strukturálně postižených krajů. Jedná se například o významnou dominanci jednoho až dvou sektorů, pokračující odliv obyvatelstva či zvýšenou míru nezaměstnanosti (zejména dlouhodobě nezaměstnaných). Ústecký a Karlovarský kraj rovněž vykazují celkový pokles počtu ekonomických subjektů.

Na základě analytického podkladu, kulatých stolů a výstupů jednání v pracovních skupinách byla identifikována následná témata regionálního rozvoje:

Metropolitní území

Jedná se o metropolitní území (tj. území obsahující jádrové město a jeho zázemí – tj. „metropolitní venkov“), která mají ambici plnit roli centra střeoevropského významu a zároveň ekonomicky výrazně rostou a přibližují se evropskému průměru v ekonomických ukazatelích. Dvě nejrychleji rostoucí české metropolitní oblasti mají do určité míry obdobné problémy a obdobné rozvojové potenciály (byť Praha je zjevně sama o sobě specifická). Z analytických prací vyplývá, že pražská a brněnská metropolitní oblast se od ostatních metropolitních oblastí/aglomerací odlišují přinejmenším v těchto aspektech:

- Nejvyšší ekonomická síla (HDP na obyvatele) – v případě Brna jako centra Jihomoravského kraje, jedno z nejrychlejších temp konvergence k evropskému průměru.
- V oblasti VaV je dominantní pozice Prahy a dynamický růst Jihomoravského a Střeoevropského kraje (ve VaV lze ale sledovat i silný růst Ostravy, Plzně a Olomouce).
- Praha a Jihomoravský kraj vykazují nejvyšší hodnoty produktivity práce.
- Znečištění z dopravy (především v pražské MO).

Do kategorie metropolitních území je zařazeno i ostravské metropolitní území, a to primárně s ohledem na populační velikost Ostravy a velikost silně urbanizovaného zázemí, z čehož plynou i další ukazatele společné metropolitním územím, jako jsou výdaje na vědu a výzkum, počet inovačních pracovišť, počet inovačních firem, dojíždějící do zaměstnání a škol, přímé zahraniční investice. Ostrava, resp. ostravské metropolitní území, sice v období po roce 1989 ztrácelo populaci a čelilo vysoké nezaměstnanosti spojené s útlumem tradičních průmyslových oborů, nicméně má ambici směřovat k socioekonomickým a inovačním charakteristikám pražské a brněnské metropolitní oblasti.

Jádra těchto metropolitních území odpovídají kategoriím A1 (Praha), A2 (Brno) a A3 (Ostrava) v dokumentu „Sídelní struktura České republiky – návrh kategorizace center osídlení ČR a vymezení hlavních vazeb center v celorepublikovém a střeoevropském kontextu“.

Aglomerace

Jedná se o aglomerace, jejímiž centry jsou krajská města. Území těchto aglomerací – krajských měst a jejich zázemí – je vnitřně heterogenní a analytická část nenaznačuje znaky, které by byly společné pro všechny zástupce této kategorie. Budoucí vývoj těchto území může být velmi různorodý. V některých případech lze předpokládat konvergenci k metropolitním územím, ale v některých případech je riziko hospodářské stagnace.

7) Körner, M., Müller, J., Feistnerová, R., Almásyová, B. (2017): Sídelní struktura České republiky. Návrh kategorizace center osídlení ČR a vymezení hlavních vazeb center v celorepublikovém a střeoevropském kontextu.

Poznámka: Jádra těchto aglomerací odpovídají kategorii A3 (s výjimkou Ostravy) v rámci dokumentu „Sídlní struktura České republiky – návrh kategorizace center osídlení ČR a vymezení hlavních vazeb center v celorepublikovém a středoevropském kontextu“.

Regionální centra a jejich venkovské zázemí

Regionální centra a jejich zázemí hrají významnou stabilizační roli v území a udržení této jejich role je pro český sídelní systém významné. Problémy a rozvojové příležitosti těchto center jsou dány jejich polohou (na rozvojových osách, či mimo ně), velikostí, vzdáleností od centra od vyššího řádu, velikostí spádového území apod.

V rámci kategorie regionálních center jsou řešena *regionální centra vyššího řádu*, která lze ztotožnit s většími centry obcí s rozšířenou působností – centra s více než 15 tisíci obyvateli a spádovým územím přesahujícím 30 tisíc obyvatel. V této kategorii jsou řešena rovněž *regionální centra nižšího řádu*, která budou ve spolupráci s kraji vymezena v průběhu implementace SRR (viz také kapitola 1.1).

Poznámka: Regionální centra vyššího řádu a jejich zázemí odpovídají kategoriím B, C, D a některým A3 v rámci dokumentu „Sídlní struktura České republiky – návrh kategorizace center osídlení ČR a vymezení hlavních vazeb center v celorepublikovém a středoevropském kontextu“.

Strukturálně postižené kraje

Strukturálně postižené kraje procházejí procesem hospodářské restrukturalizace z důvodu výrazného zaměření hospodářství na tradiční průmyslové obory. Jedná se o tři kraje (Ústecký, Karlovarský, Moravskoslezský), které jsou ze strany státu podporovány specificky na základě vládního usnesení – vznikl pro ně Strategický rámec hospodářské restrukturalizace a jsou pro ně každoročně vytvářeny Souhrnné akční plány restrukturalizace. Z analytických prací vyplývá, že se tři kraje od ostatních odlišují přinejmenším v těchto aspektech:

- Nejvyšší podíl osob ohrožených chudobou a nejvyšší podíl osob v exekuci.
- Nejrychlejší růst indexu stáří svědčící o nízké porodnosti a odlivu spíše mladší populace.
- Problematická situace na trhu práce – stále vyšší nezaměstnanost, nesoulad mezi poptávkou a nabídkou na trhu práce, dlouhodobě nejvyšší podíl dlouhodobě nezaměstnaných (platí především pro Ústecký a Karlovarský kraj).
- Relativně špatné napojení na klíčové dopravní tahy (zejména Karlovarský kraj).
- Znečištění – vzhledem k intenzivní hospodářské činnosti zejména v částech Ústeckého a Moravskoslezského kraje.

Hospodářsky a sociálně ohrožená území

Z analýzy a odborných prací⁸ vyplývá, že v rámci Česka existují území, která lze označit za periferní. Perifernost přitom může mít více podob: oblasti ve velké vzdálenosti od regionálních center, území, která v důsledku restrukturalizace přišla o velké množství pracovních příležitostí a neuspěla v jejich nahrazení jinými aktivitami, venkovská území v zázemí velkých měst, která mají kladné migrační saldo, nicméně jsou charakteristická vysokou mírou nezaměstnanosti.

Z analytických prací vyplývá, že zaostávající regiony (vnitřní a vnější periferie) vykazují určité specifické charakteristiky:

- Ve vnitřních periferiích jsou středně velké podniky často dominantním zaměstnavatelem.
- Přinejmenším některá tato území (části Zlínského kraje a Kraje Vysočina) vykazují relativně nejmenší podíl osob ohrožených sociálním vyloučením / osob ohrožených exekucí.
- Špatná dostupnost veřejných služeb – zejména ve vnitřních periferiích.
- U určitého typu periferií špatná dopravní dostupnost veřejnou dopravou (zejména o víkend).
- Nižší intenzita bytové výstavby.
- Dlouhodobě záporný přirozený přírůstek.
- Nejvyšší hodnoty indexu stáří – to svědčí o odchodu mladších skupin obyvatelstva.
- Horší dostupnost vysokorychlostního internetu.

8) Např. BERNARD, J., ŠIMON, M (2017): Vnitřní periferie v Česku: Multidimenzionalita sociálního vyloučení ve venkovských oblastech.

2 NÁVRHOVÁ ČÁST

2.1 Vize

Regiony efektivně zhodnocují svůj rozvojový potenciál, zvyšuje se jejich sociální stabilita, konkurenceschopnost má trvalý, stabilně rostoucí trend a zlepšují se podmínky pro kvalitní život všech obyvatel a prosperitu firem. Jsou respektovány principy udržitelného rozvoje a limity životního prostředí. Všechny regiony jsou nad průměrem EU, nebo se mu přibližují v ekonomickém smyslu i v kvalitě života a v přitažlivosti a konkurenceschopnosti jsou na předních místech ve střední Evropě.

2.2 Globální cíl

- **Metropolitní území a jejich zázemí** jsou ekonomickými tahouny ČR a při jejich koordinovaném růstu jsou respektovány jejich sociální a environmentální limity.
- **Aglomerace a jejich zázemí** využívají svůj rozvojový potenciál, představují významná krajská hospodářská, kulturní a akademická centra a při jejich koordinovaném růstu jsou respektovány jejich sociální a environmentální limity.
- **Regionální centra** plní roli pilíře české sídelní soustavy a jsou centry dojížděky za službami a prací. Populačně a ekonomicky stabilizované venkovské zázemí regionálních center plní nezastupitelnou roli v péči o krajinu, disponuje dostatečnou sítí služeb a je dobře napojeno na regionální centra. Aglomerace nebo metropole jsou dobře dostupné z většiny regionálních center.
- Ve **strukturálně postižených krajích** jsou nastartovány zásadní změny směřující k jejich hospodářské transformaci na nové, konkurenceschopné obory a jsou v nich efektivně řešeny sociální a environmentální problémy.
- V **hospodářsky a sociálně ohrožených územích** je zajištěna dobrá kvalita života ve smyslu zajištění relevantního spektra občanské vybavenosti a fungující místní ekonomiky založené na úspěšných lokálních firmách.
- Priority regionální politiky stanovené Strategií regionálního rozvoje jsou naplňovány v úzké spolupráci mezi MMR, resorty, kraji i dalšími aktéry regionálního rozvoje. Principy regionální politiky jsou zohledněny i v sektorových strategických dokumentech a politikách. Regionální rozvoj nevyvolává exploataci přírodních zdrojů a poškozování životního prostředí v míře, která by nezanedbatelně oslabovala ekologické a hydro-klimatické funkce krajiny ani jinak významně nepoškozovala životní prostředí.

2.3 Strategické a specifické cíle a typová opatření

Strategický cíl 1: Mezinárodně konkurenceschopná metropolitní území adaptovaná na ekonomický, prostorový a populační růst	
Specifický cíl 1.1: Napomáhat transformaci metropolitních ekonomik směrem k činnostem s vyšší přidanou hodnotou a k ekonomice založené na znalostech, vytvářet podmínky pro významnější a intenzivnější zapojení firem do evropské a světové ekonomiky a pro posílení postavení metropolitních území ve střední Evropě v konkurenci podobných území	
<i>Typová opatření</i>	
1.	Rozvíjet kapacity VaVal a podporovat příchod a/nebo setrvání talentů a špičkových vědeckých pracovníků
2.	Rozvíjet regionální inovační systém v metropolitních
3.	Zlepšit postavení a význam firem v rámci globálních sítí
Specifický cíl 1.2: Zlepšit dopravní spojení mezi metropolemi a významnými středoevropskými centry osídlení, posílit kvalitní dopravní spojení mezi metropolemi a jejich územím, zvyšovat atraktivitu jiných způsobů dopravy než individuální automobilové dopravy a zlepšovat propojení různých módů dopravy	
4.	Lépe integrovat systém veřejné dopravy a rozvíjet městskou mobilitu
5.	Zkvalitnit napojení na evropské metropole
Specifický cíl 1.3: Zajistit občanskou vybavenost v dostatečném rozsahu a dostupnosti v jádrech metropolitních oblastí, suburbálních i v širším zázemí a omezit riziko vzniku sociální polarizace a segregovaných či vyloučených lokalit	
6.	Zlepšit dostupnost sociálních a zdravotních služeb
7.	Zlepšit dostupnost vzdělávání a služeb péče o děti
8.	Vytvořit podmínky pro dostupné bydlení a zkvalitnit sídlištní celky
9.	Zlepšit integraci cizinců na lokální úrovni
10.	Napomáhat rozvoji a využití kulturního a kreativního potenciálu metropolitních území
Specifický cíl 1.4: Efektivně využívat zastavěné území, omezit zastavování volné krajiny vyvolávané růstem metropolitních území, rozšiřovat a propojovat plochy a hmoty zeleně v intravilánech a zefektivnit hospodaření s vodou a energií v metropolitních územích	
11.	Zajistit koordinovaný prostorový rozvoj metropolitních území
12.	Zlepšit mikroklimatické podmínky v metropolitních územích

Strategický cíl 2: Aglomerace využívající svůj růstový potenciál a plnící úlohu významných krajských hospodářských, kulturních a akademických center⁹⁾	
Specifický cíl 2.1: Zlepšovat podmínky pro posun domácích i zahraničních firem od nákladově orientované konkurenceschopnosti směrem ke konkurenceschopnosti založené na znalostech a rozvíjet inteligentní specializaci v aglomeracích a jejich zázemí	
<i>Typová opatření</i>	
13.	Účinněji využívat ekonomický potenciál aglomerací a rozvíjet vědecko-výzkumné základny aglomerací
Specifický cíl 2.2: Zlepšit či dobudovat napojení aglomerací na blízka, velká sídla za hranicemi a na sousední aglomerace nebo metropole, zlepšit dopravu mezi jádry aglomerací a jejich zázemím a zlepšovat podmínky pro atraktivitu jiných způsobů dopravy než individuální automobilové dopravy	
14.	Zajistit kvalitní dopravní napojení a obslužnost území aglomerací pro osobní i nákladní dopravu
15.	Efektivněji řídit dopravu a přispět ke snížení jejích negativních vlivů
Specifický cíl 2.3: Zajištění dostatečného rozsahu služeb a předcházení vzniku a prohlubování sociálního vyloučení	
16.	Zajistit dostatečný rozsah sociálních a zdravotních služeb
17.	Zlepšit dostupnost vzdělávání, zajistit kvalitní vzdělávací infrastrukturu a infrastrukturu služeb péče o děti
18.	Zajistit dostatečnou kapacitu dostupných a sociálních bytů pro ohrožené skupiny obyvatelstva nebo osoby, které ztratily bydlení, a to mimo segregované a vyloučené lokality
19.	Napomáhat rozvoji a využítí potenciálu aglomerací v oblasti kultury a cestovního ruchu
Specifický cíl 2.4: Efektivně řešit problémy životního prostředí spojené s koncentrací velkého množství obyvatel a adaptovat aglomerace na změnu klimatu	
20.	Podpořit udržitelný prostorový rozvoj aglomerací
21.	Zlepšit mikroklimatické podmínky v aglomeracích

9) Typová opatření v rámci strategického cíle 2 byla zpracována pro potřeby široké skupiny aglomerací. Právě z důvodu vysoké heterogenity této skupiny se předpokládá, že typová opatření uvedená v rámci strategického cíle 1 budou implementována také v rámci aglomerací (v případech, kdy to bude relevantní). Lze však předpokládat rozdílnou intenzitu řešených problémů v metropolitních a aglomeracích s vzhledem k rozdílné kritické velikosti jednotlivých skupin aktérů (populační velikost, počet a typy ekonomických subjektů aj.) a rozdílné intenzitě procesů, které zde probíhají (např. rozdílná intenzita suburbanizace a jejich dopadů v území).

Strategický cíl 3: Hospodářsky stabilizovaná regionální centra představují snadno dostupná centra kultury, zaměstnanosti a obslužnosti příslušných funkčních regionů, jejich venkovské zázemí je na regionální centra dobře dopraveně napojeno, disponuje dostatečnou sítí služeb a jsou v něm uplatňována inovativní řešení	
Specifický cíl 3.1: Vytvořit vhodné podmínky pro diverzifikaci ekonomické základny regionálních center a jejich venkovského zázemí a využití jejich potenciálu a podpořit propojení podnikatelských subjektů ve vztahu k potřebám trhu práce	
<i>Typová opatření</i>	
22.	Diverzifikovat ekonomické činnosti v regionálních centrech a jejich zázemí
23.	Zlepšit spolupráci zaměstnavatelů, zástupců veřejného sektoru a středních škol
24.	Rozvíjet poradenská centra pro začínající, malé a střední podnikatele
25.	Revitalizovat brownfieldy
26.	Zlepšit dostupnost vysokorychlostního internetu
27.	Rozvíjet udržitelný cestovní ruch
Specifický cíl 3.2: Zlepšit dopravní dostupnost v rámci regionů	
28.	Lépe koordinovat dopravu v regionu
29.	Zlepšovat stav komunikací a železnic
Specifický cíl 3.3: Zlepšit dostupnost služeb v regionálních centrech i v jejich venkovském zázemí s důrazem na kulturní dědictví, péči o památky a místní specifika a reagovat na problémy spojené se stárnutím a existencí či vznikem sociálně vyloučených lokalit	
30.	Obnovit a modernizovat infrastrukturu a vybavenost škol a školských zařízení v regionálních centrech a jejich zázemí a zajistit služby péče o děti
31.	Řešit problémy spojené se sociálně vyloučenými lokalitami ve venkovském prostředí
32.	Zajistit adekvátní dostupnost terénních sociálních služeb a zlepšit dostupnost občanské vybavenosti ve venkovském prostředí a vytvořit podmínky pro rozvoj komunitního života
33.	Napomáhat rozvoji a využití kulturního potenciálu regionálních center a jejich venkovského zázemí
Specifický cíl 3.4: Pečovat o prostředí obce a stabilizovat dlouhodobé využívání krajiny a zamezit její degradaci	
34.	Posílit koordinační roli obce při usměrňování rozvoje krajiny
35.	Zlepšit ovzduší ve venkovském zázemí regionálních center
36.	Posílit odpovědnost vlastníka půdy za kvalitu prostředí
37.	Využít moderních systémů hospodaření v krajině a snížit negativní dopady intenzivního způsobu hospodaření v území
Specifický cíl 3.5: Umožnit energetickou transformaci venkovského zázemí regionálních center	
38.	Rozvíjet nové zdroje energie získávající energii z obnovitelných zdrojů a úložišť energie
39.	Upravit přenosovou a distribuční soustavu s cílem umožnit připojení nových zdrojů obnovitelné energie

Strategický cíl 4: Revitalizované a hospodářsky restrukturalizované regiony, přizpůsobené a flexibilně reagující na potřeby trhu	
Specifický cíl 4.1: Rostoucí podniky schopné se vyrovnávat se změnami na globálních trzích.	
<i>Typová opatření – dle akčních plánů hospodářské restrukturalizace</i>	
Specifický cíl 4.2: Zvýšení objemu přímých zahraničních investic s vyšší přidanou hodnotou ve strukturálně postižených krajích	
<i>Typová opatření – dle akčních plánů hospodářské restrukturalizace</i>	
Specifický cíl 4.3: Podpořit růst inovační výkonnosti výzkumem a vývojem s většími přínosy pro hospodářství	
<i>Typová opatření – dle akčních plánů hospodářské restrukturalizace</i>	
Specifický cíl 4.4: Zajistit kompetentní lidi/pracovníky pro průmysl, služby a veřejnou správu	
<i>Typová opatření – dle akčních plánů hospodářské restrukturalizace</i>	
Specifický cíl 4.5: Odstranění bariér rozvoje souvisejících se sociální nestabilitou a lepší využití potenciálu k proměně a rozvoji krajů	
<i>Typová opatření – dle akčních plánů hospodářské restrukturalizace</i>	
Specifický cíl 4.6: Revitalizovat a regenerovat území pro lepší podnikání a zdravější život obyvatel	
<i>Typová opatření – dle akčních plánů hospodářské restrukturalizace</i>	
Strategický cíl 5: Dobrá kvalita života v hospodářsky a sociálně ohrožených územích	
Specifický cíl 5.1: Zvýšení diverzifikace ekonomických činností a podpora tvorby lokálních pracovních míst	
<i>Typová opatření</i>	
40.	Rozvíjet drobné podnikání a malé a střední podniky
41.	Posilovat lokální zaměstnání v rámci veřejných investic
42.	Usilovat o příchod vnějších investic
Specifický cíl 5.2: Zajistit dobrou dopravní dostupnost v rámci regionu a ve vazbě na aglomerace a metropole	
43.	Zajistit dobrou dopravní obslužnost
Specifický cíl 5.3: Zajistit efektivní prevenci sociálního vyloučení a energetické chudoby a podporovat komunitní život v obcích	
44.	Řešit problémy spojené se sociálně vyloučenými lokalitami a předcházet jejich vzniku
45.	Rozvíjet komunitní život v obcích
Specifický cíl 5.4: Zajištění dostatečné občanské vybavenosti	
46.	Zajistit občanskou vybavenost
47.	Omezit předčasně odchody ze vzdělávání na základním a středním stupni vzdělávání a podporovat žáky, kteří ze vzdělávání předčasně odešli

Strategický cíl 6: Kvalitní plánování regionálního rozvoje přispívající k plnění cílů regionální politiky	
Specifický cíl 6.1: Posilovat koordinaci strategického a územního plánování	
<i>Typová opatření</i>	
48.	Vytvoření metodiky koordinace strategického a územního plánování
Specifický cíl 6.2: Rozvíjet strategické plánování na bázi funkčních regionů a posilovat spolupráci aktérů v území	
49.	Pozitivně motivovat pro společné strategické plánování
50.	Rozvíjet spolupráci mezi obcemi při výkonu veřejné správy
51.	Postihnout specifické potřeby veřejné správy v metropolitních územích a aglomeracích
52.	Založit a rozvíjet regionální systém podpory udržitelného rozvoje
Specifický cíl 6.3: Zohledňovat územní dimenzi v rámci sektorových politik a rozvíjet SMART řešení	
53.	Zpřehlednit systém národních dotačních titulů
54.	Využívat nástroj Territorial Impact Assessment na úrovni politik i projektů
55.	Využívat smart řešení v urbánním i venkovském prostoru
Specifický cíl 6.4: Zefektivnit výkon veřejné správy a podpořit bezpečné poskytování elektronických služeb občanům	
56.	Vytvořit centrální katalog a vyhledávač služeb veřejné správy
Specifický cíl 6.5.: Zlepšit práci s daty v oblasti regionálního rozvoje	
57.	Zlepšit plánování rozvoje území na základě populačních prognóz
58.	Monitorovat koncentraci sociálního vyloučení na území ČR jako předpoklad cílených intervencí

STRATEGICKÝ CÍL 1 MEZINÁRODNĚ KONKURENCESCHOPNÁ METROPOLITNÍ ÚZEMÍ ADAPTOVANÁ NA EKONOMICKÝ, PROSTOROVÝ A POPULAČNÍ RŮST

Specifický cíl 1.1: Napomáhat transformaci metropolitních ekonomik směrem k činnostem s vyšší přidanou hodnotou a k ekonomice založené na znalostech, posílit postavení českého výzkumu, vývoje a inovací ve světovém srovnání, vytvářet podmínky pro významnější a intenzivnější zapojení firem do evropské a světové ekonomiky a pro posílení postavení metropolitních území ve střední Evropě v konkurenci podobných území.

Zdůvodnění specifického cíle:

V posledních dekádách došlo v Česku k významnému růstu výzkumných, vývojových a inovačních aktivit. Přeměna českého hospodářství v ekonomiku, jejíž konkurenceschopnost je více založena na znalostech a produkci zboží a služeb s vysokou přidanou hodnotou, je intenzivní nejen v metropolitních územích. Využití teoretických znalostí v praxi je však stále nedostatečné, protože propojení mezi vysokoškolskou a akademickou sférou na straně jedné a praxí (zejména firemní) na straně druhé, je dosud slabé, i když se postupně zlepšuje.

Současně staví velký segment firem svou konkurenceschopnost i nadále na nízkých nákladech a inovace zaměřuje především do této oblasti (např. na výrobní technologie). I když je v metropolitních územích největší koncentrace kvalitního výzkumu mezinárodně srovnatelné úrovně a mezinárodní konkurenceschopnost výzkumných týmů se zde dále zlepšuje, tato proměna je stále nedostatečně intenzivní napříč celou výzkumnou a inovační scénérií.

Metropole a jejich širší zázemí patří z pohledu zahraničních firem mezi nejatraktivnější, pokud jde o umístování nových výzkumných, vývojových či inovačních aktivit, s nimiž přicházejí do ČR výzkumníci a další pracovníci ze zahraničí. Metropole však mají stále nedostatečně rozvinuté služby pro zahraniční pracovníky a jejich rodinné příslušníky (např. v oblasti základního školství) a jejich prostředí není na významnější příliv kvalifikovaných cizinců připraveno. Ekonomická základna regionů je navíc stále tvořena firmami, které zaujímají nevýhodné postavení v rámci globálních produkčních sítí. Práce s talentovanými studenty (na všech úrovních jejich vzdělávacího cyklu) i internacionalizace výzkumných organizací je stále nízká.

Specifický cíl 1.2: Zlepšit dopravní spojení mezi metropolemi a významnými středoevropskými centry osídlení, posílit kvalitní dopravní spojení mezi metropolemi a jejich zázemím, zvyšovat atraktivitu jiných způsobů dopravy než individuální automobilové dopravy a zlepšovat propojení různých módů dopravy

Zdůvodnění specifického cíle:

Silná metropolitní území nejsou dosud ve srovnání se západoevropskými metropolemi obdobné velikosti a významu dostatečně kvalitně napojena na moderní dopravní tahy. Kvalitní dopravní spojení je nutné i mezi zázemím a jádrem metropole.

Vzhledem k aspektům životního prostředí není žádoucí intenzivní provoz individuální a tranzitní nákladní automobilové dopravy v metropolích. Pro jeho omezení je nutné zejména vytvořit kvalitativně a cenově konkurenceschopnou alternativu environmentálně šetrné hromadné dopravy (železniční doprava) a dobudovat obchvaty (zejména dálnice D0 a brněnský okruh), vybudovat dostatečně hustou síť záchytných parkovišť (nejen v koncových stanicích MHD, ale rovněž u železničních stanic v příměstské oblasti) a systému veřejné hromadné dopravy, včetně posílení úlohy a kapacity příměstské a městské železnice a aktivně podporovat multimodální dopravu, včetně cyklistické a pěší dopravy.

Velkým problémem je rovněž vysoký stupeň automobilizace v metropolích (počet aut na 1 000 obyvatel), který není v souladu s velikostí veřejného prostoru pro individuální dopravu. Je proto nutné podporovat projekty bike sharing a carsharing. Pro metropolitní regiony je klíčová veřejná hromadná doprava doprovázená další prostorově efektivní šetrnou udržitelnou dopravou. Omezování automobilového provozu v centrech a širších centrech metropolí bude důležitým tématem k řešení.

Při rozvoji dopravní infrastruktury je nutné zohledňovat požadavky spojené s adaptací na změnu krajiny a migrační průchodnost pro živočichy.

Specifický cíl 1.3: Zajistit občanskou vybavenost v dostatečném rozsahu a dostupnosti v jádrech metropolitních oblastí, suburbíích i v širším zázemí a omezit riziko vzniku sociální polarizace a segregovaných či vyloučených lokalit

Zdůvodnění specifického cíle:

Metropolitní území přitahují vzhledem k počtu a struktuře pracovních míst nové obyvatelstvo či obyvatelstvo dojíždějící na denní (či vícedenní) bázi. Vzhledem k nárůstu počtu a změně struktury obyvatel (růst věkové složky 6–15 a 65+), resp. uživatelů města je výzvou dostatečně efektivně reagovat na tlaky vyplývající z nárůstu populace, a to především ve smyslu zajištění dostatečného rozsahu a kvality veřejných služeb (např. i prostřednictvím postupného rušení místní příslušnosti výkonu agend) a bydlení. Specifické problémy jsou způsobeny i nárůstem počtu jednočlenných domácností. Velkým tématem jsou rostoucí ceny bytů a nájemního bydlení v ekonomických centrech, zejména v Praze. Zásadní negativní sociální dopady mohou mít také gentrifikační procesy v kontextu snižující se dostupnosti bydlení.

Vzhledem k nedostatku a (cenové) nedostupnosti bytů dochází k růstu suburbí. I v těchto oblastech budou realizovány kroky k zajištění alespoň minimálního standardu občanské vybavenosti. Dostatečný rozsah občanské vybavenosti je nutný také v zázemí (spádových oblastech) metropolitních území, které nelze považovat za suburbia. Občanskou vybavenost v zázemí metropolitních oblastí je ovšem zároveň nutné řešit v kontextu denního chování místních obyvatel, kteří často využívají služeb v jádrech metropolí.

Ve velkých městech dochází i ke koncentraci marginalizovaných skupin městského obyvatelstva (např. lidé s psychickými problémy, osoby ohrožené závislostí, osoby bez domova, příslušníci etnických menšin, jako jsou Romové apod.), pro něž je nutné zajistit dostatečnou kvalitu a rozsah občanské vybavenosti. Města zároveň začínají být více diverzifikovaná, roste podíl cizinců na vysoce i nízko kvalifikovaných pozicích, což vytváří zejména v oblasti služeb a vzdělávání specifické nároky.

Specifický cíl 1.4: Efektivně využívat zastavěné území, omezit zastavování volné krajiny vyvolávané růstem metropolitních území, rozšiřovat a propojovat plochy a hmoty zeleně v intravilánech a zefektivnit hospodaření s vodou a energií v metropolitních územích

Zdůvodnění specifického cíle:

V oblasti životního prostředí budou realizovány kroky vedoucí k omezení negativních vlivů spojených s ekonomickým a prostorovým růstem metropolitních území.

Především v jádrech metropolitních území (či obecně v urbanizované krajině) lze očekávat negativní dopady změny klimatu, na něž je nutné se adaptovat. Pro velká města je specifický fenomén přehřívání mikroklimatu a povrchů vnitřního města vyvolávající tepelný stres až tepelný ostrov, kdy v důsledku vysoké absorpce tepla zpevněnými povrchy je v sídlech měřená teplota vyšší oproti volné krajině. To v důsledku může vést ke snížení kvality života obyvatel bez přiměřeného bydlení a případně i ke zhoršení zdravotního stavu určitých skupin obyvatel (zejména starších a nemocných osob a malých dětí).

V souvislosti se změnou klimatu se může stát problémem i dostupnost a kvalita pitné vody (byť zdroje pitné vody leží mimo metropolitní území), častější výskyt extrémních jevů počasí (přivalové srážky nebo vlny veder) a zajištění bezpečnosti kritické infrastruktury, majetku a života obyvatel.

V jádrech metropolitních území se nachází velké množství volných (nevyužitých) ploch, brownfieldů a proluk, jejichž zastavění, respektive revitalizace je žádoucí a představuje hlavní nástroj pro omezení suburbanizace (dalšího zastavování volné krajiny). Nicméně je faktem, že vzhledem k atraktivitě metropolitních území je zde tato problematika často lépe řešitelná než v menších (regionálních) centrech.

Metropole dosahují energetických úspor patřičnou úpravou energetického hospodářství. Snižování spotřeby energie přispívá k udržitelnému životu ve městech. V současnosti je nutný důraz na kvalitativní posílení energetického managementu a inteligentního řízení spotřeby. Z globálního pohledu jsou města nositeli závazku ČR ke snížení produkce CO₂.

STRATEGICKÝ CÍL 2 AGLOMERACE VYUŽÍVAJÍCÍ SVŮJ RŮSTOVÝ POTENCIÁL A PLNÍCI ÚLOHU VÝZNAMNÝCH KRAJSKÝCH HOSPODÁŘSKÝCH, KULTURNÍCH A VÝZKUMNÝCH, VÝVOJOVÝCH A INOVAČNÍCH CENTER

Specifický cíl 2.1: Zlepšovat podmínky pro posun domácích i zahraničních firem od nákladově orientované konkurenceschopnosti směrem ke konkurenceschopnosti založené na znalostech, zvyšovat postavení výzkumných organizací v mezinárodním srovnání a rozvíjet inteligentní specializaci v aglomeracích a jejich zázemí

Zdůvodnění specifického cíle:

Charakteristickým rysem aglomerací je různá míra a různý charakter jejich specializace, výrazně odlišné postavení v národním inovačním systému a neúplně a nestejně vyvinuté regionální inovační systémy. Jednotlivé aglomerace mají navzájem značně odlišnou úroveň/stadium proměny ve znalostní ekonomiku, mají různou míru a různý charakter zahraničních investic, především co se týče těchto investic do aktivit s vyšší přidanou hodnotou. Kvalita a význam vysokých škol i výzkumných organizací v aglomeracích jsou velmi různorodé a jen některé z nich mají větší význam v mezinárodním srovnání. Rovněž jejich spolupráce s firemní sférou a příspěvek k vytváření znalostí skutečně využívaných pro růst hospodářství jsou velmi různorodé, a to i v rámci jedné aglomerace, přičemž hospodářský přínos ne vždy souvisí s výzkumnou či vědeckou kvalitou. Ve výzkumných zařízeních v aglomeracích, které jsou centry krajů, se často nachází několik velmi kvalitních či špičkových týmů určité specializace a celá řada týmů, které v národním či mezinárodním srovnání již nevycházejí tak dobře.

Ekonomická základna těchto regionů je stále v převažující míře tvořena firmami, které zaujímají nevýhodné postavení v rámci globálních produkčních sítí či jsou součástí velkých nadnárodních korporací, a jsou tedy citlivé na výkyvy světových trhů. Navíc se nedaří maximalizovat ekonomické přínosy veřejných investic do VaVal v těchto regionech, komerční využití výsledků VaVal, celková míra spolupráce s aplikační sférou a ambicióznost firem je nadále nízká. Práce s talentovanými studenty (na všech úrovních) i internacionalizace výzkumných organizací je stále nízká.

Specifický cíl 2.2: Zlepšit či dobudovat napojení aglomerací na blízká, velká sídla za hranicemi a na sousední aglomerace nebo metropole, zlepšit dopravu mezi jádry aglomerací a jejich zázemím a zlepšovat podmínky pro atraktivitu jiných způsobů dopravy než individuální automobilové dopravy

Zdůvodnění specifického cíle:

Dostatečně kapacitní a rychlé napojení aglomerací na nejbližší metropole stále není ve všech případech dobudováno a představuje jedno z omezení jejich rozvoje. To se týká jak silničního napojení, tak železnic. Nedostatečná jsou i spojení některých aglomerací navzájem. Některé aglomerace nemají ani dostatečné napojení na nejbližší zahraniční velká města. Problémem, který je v různém stadiu řešení, je dostatečně kvalitní, kapacitní a atraktivní příměstská doprava, resp. spojení jader aglomerací s blízkým i vzdálenějším zázemím.

Problematická je však i dopravní obslužnost v širším zázemí aglomerací, kdy ne vždy nabídka odpovídá poptávce cestujících. Navíc je patrná špatná kvalita ovzduší (a další negativní aspekty) způsobená mimo jiné vysokou hustotou individuální automobilové dopravy a špatnou dopravní propustností měst (silnic i železnic).

Specifický cíl 2.3: Zajištění dostatečného rozsahu služeb a předcházení vzniku a prohlubování sociálního vyloučení

Zdůvodnění specifického cíle:

Byť je kategorie aglomerací poměrně heterogenní, v řadě z nich jsou dlouhodobým problémem rozsáhlé sociálně vyloučené lokality a vysoký podíl osob se závažnými sociálními problémy, jako je předlužení, dlouhodobá nezaměstnanost, nízké vzdělání apod. (např. Ústí nad Labem, Chomutov). Vzhledem k rozdílnostem měst v této kategorii jsou odlišné i nároky na zajištění dostatečného rozsahu veřejných služeb – ve městech i v jejich zázemí.

Přínejmenším u některých aglomerací je fenoménem proces suburbanizace, byť v menší intenzitě než v kategorii silných metropolitních území. I zde je nicméně výzvou zajištění dostatečné kapacity a kvality služeb v zázemí aglomerací (a to včetně rostoucích suburbií). Stejně jako v silných metropolitních územích dochází v aglomeracích ke koncentraci marginalizovaných skupin obyvatelstva (např. osoby bez domova).

V ekonomických centrech (Pardubice, Plzeň aj.) představuje specifickou výzvu koncentrace často dočasných zahraničních pracovníků (jak ze zemí EU, tak ze třetích zemí), kteří mají specifické potřeby s ohledem na poskytované služby a zvyšují nároky na místní infrastrukturu. Zahraniční pracovníci mnohdy také vytvářejí tlak na vztahy a soužití v dané lokalitě. Zároveň je třeba počítat s tím, že část cizinců se v těchto místech usazuje.

Specifický cíl 2.4: Efektivně řešit problémy životního prostředí spojené s koncentrací velkého množství obyvatel a adaptovat aglomerace na změnu klimatu

Zdůvodnění specifického cíle:

V aglomeracích a jejich zázemí lze sledovat do značné míry obdobné jevy jako v případě metropolí, jen v nižší intenzitě (suburbanizace, špatná kvalita ovzduší apod.). I pro aglomerace jsou problémem jevy spojené se změnou klimatu – jedná se na jedné straně o četnost a délku období sucha, na druhé straně o bleskové povodně. V řadě měst spadajících do této kategorie je výzvou velké množství brownfieldů, a to často v centrech měst (např. Ústí nad Labem, Zlín).

Města v aglomeracích dosahují energetických úspor patřičnou úpravou energetického hospodářství. Snižování spotřeby energie přispívá k udržitelnému životu ve městech. V současnosti je v některých aglomeracích nutný akcent na prosté snížení spotřeby energie, v dalších na kvalitativní posílení energetického managementu a inteligentního řízení spotřeby v kontextu konceptu Smart City, případně Smart Region. Z globálního pohledu jsou města nositeli závazku ČR ke snížení produkce CO₂, některá města mají vlastní závazek vůči EU.

Města budou podpořena ve snahách o maximalizaci dosahování energetických úspor a snížení produkce CO₂, při tvorbě územních energetických koncepcí a jejich implementacích a plánech renovace budov.

STRATEGICKÝ CÍL 3 HOSPODÁŘSKY STABILIZOVANÁ REGIONÁLNÍ CENTRA PŘEDSTAVUJÍ SNADNO DOSTUPNÁ CENTRA KULTURY, ZAMĚSTNANOSTI A OBSLUŽNOSTI PŘÍSLUŠNÝCH FUNKČNÍCH REGIONŮ, JEJICH VENKOVSKÉ ZÁZEMÍ JE NA REGIONÁLNÍ CENTRA DOBŘE DOPRAVNĚ NAPOJENO, DISPONUJE DOSTATEČNOU SÍTÍ SLUŽEB A JSOU V NĚM UPLATŇOVÁNA INOVATIVNÍ ŘEŠENÍ

Specifický cíl 3.1: Vytvořit vhodné podmínky pro diverzifikaci ekonomické základny regionálních center a jejich venkovského zázemí a využití jejich potenciálu a podpořit propojení podnikatelských subjektů ve vztahu k potřebám trhu práce

Zdůvodnění specifického cíle:

Problémem regionálních center a jejich venkovského zázemí je nedostatečná diverzifikace ekonomické základny. Regionální centra a jejich zázemí mají často řadu potenciálů (včetně například oblasti cestovního ruchu), na nichž je možné stavět budoucí rozvojové strategie. V tomto typu území často chybí i základní znalosti o podnikání a z kapacitních a odborných důvodů je pro začínající a malé podnikatele problémem zajistit základní úkony spojené s podnikáním.

Jak v regionálních centrech, tak ve venkovském zázemí je výzvou revitalizace brownfieldů a sanace ekologických zátěží, a to jak pro podnikatelské, tak nepodnikatelské využití.

V oblasti trhu práce nejsou přímo sladěny požadavky (mikro)regionálního trhu práce a struktury vzdělávacích oborů středního školství (častá vysoká nezaměstnanost absolventů, častá neuplatnitelnost ve vystudovaném oboru), přičemž obsah vzdělávání ne vždy zcela odpovídá momentálním potřebám trhu práce a především dynamickým proměnám moderní ekonomiky přinášejícím nutnost adaptability a celoživotního učení.

Pro venkovské zázemí je významným tématem dostupnost vysokorychlostního internetu a využívání veřejných služeb s podporou digitálních technologií včetně internetu věcí, která může být jedním z aspektů, které přispějí k udržení obyvatelstva ve venkovských regionech (ve vazbě například na práci z domova).

Specifický cíl 3.2: Zlepšit dopravní dostupnost v rámci regionů

Zdůvodnění specifického cíle:

Všechna regionální centra nejsou vhodným způsobem dopravně propojena se svým zázemím. V regionálních centrech je častým problémem jejich znečištění (zejména ovzduší a hlukové znečištění), a to i proto, že v řadě

měst této kategorie prochází hlavní dopravní tahy jejich centry. Dopravní infrastruktura (místní komunikace, silnice II. a III. třídy) v mikroregionálních centrech a jejich zázemí je navíc v současné době ve špatném stavu.

V menších regionálních centrech jsou obtížnější podmínky pro zavádění městské hromadné dopravy, a proto je problém velkého zatížení individuální dopravou obtížně řešitelný. Z toho důvodu je vhodné i pro menší regionální centra zpracovávat alespoň zjednodušenou verzi plánu udržitelné městské mobility.

Integrované dopravní systémy (IDS) by měly být zaváděny i ve venkovském území v rámci celokrajského systému včetně P+R. Kromě koordinace dopravy uvnitř měst je vhodné nadále zlepšovat koordinaci dopravní obslužnosti mezi centrem a jeho zázemím tak, aby nabídka spojů odpovídala reálné poptávce cestujících, a to včetně víkendových a svátečních spojů mezi regionálními centry a jejich zázemím, jejichž absence často představuje brzdicí element pro využití potenciálu regionu, realizaci volnočasových aktivit rezidentů i rozvoj cestovního ruchu na místní či regionální úrovni. Nedostatečné zajištění dopravních spojů o víkendech a svátcích rovněž přispívá k rozvoji individuální automobilové dopravy a zvyšuje problémy spojené s parkováním.

Specifický cíl 3.3: Zlepšit dostupnost služeb v regionálních centrech i v jejich venkovském zázemí s důrazem na kulturní dědictví, péči o památky a místní specifika a reagovat na problémy spojené se stárnutím a existencí či vznikem sociálně vyloučených lokalit

Zdůvodnění specifického cíle:

Pro udržení základního standardu kvality života v regionálních centrech i v jejich venkovském zázemí je zapotřebí zachovat, případně rozšířit v městech a obcích základní veřejné služby a občanskou vybavenost. V kategorii regionálních center se nachází řada měst, která lze označit jako shrinking cities, tedy měst se setrvalým populačním úbytkem.

Ve většině (mikro)regionů docházelo v posledních letech k úbytku obyvatelstva, a to zejména mladšího. I v důsledku tohoto procesu dochází ke stárnutí těchto území a k potřebě zajistit zde alespoň základní sociální a zdravotní péči. Zatímco ve většině regionálních center nedošlo ke vzniku rozsáhlých koncentrací sociálně vyloučených obyvatel, v některých regionálních centrech se situace v rozsáhlých sociálně vyloučených lokalitách dlouhodobě nejen nelepší, ale v některých případech se i zhoršuje.

V regionálních centrech či v jejich venkovském zázemí jsou často hodnotné kulturní památky, které jsou ve špatném technickém stavu. Investice do obnovy a oživení kulturně-historického dědictví mohou přispět nejen ke zvyšování atraktivity území pro místní obyvatele, ale i pro návštěvníky, a podpořit tak navazující investice a přinést prostřednictvím rozvoje kultury a cestovního ruchu multiplikační efekt, pokud jde o rozvoj daného regionu.

Specifický cíl 3.4: Pečovat o prostředí obce a stabilizovat dlouhodobé využívání krajiny a zamezit její degradaci

Zdůvodnění specifického cíle:

Regionální centra jsou často městy s vysokým podílem zeleně na katastru obce. Spíše venkovské zázemí regionálních center pak často hraje klíčovou roli v péči o českou kulturní krajinu zahrnující jak přírodní bohatství, tak kulturní památky.

Významnou rolí obce je péče o její prostředí a usměrňování rozvoje krajiny. V oblasti péče a hospodaření v krajině je stěžejní především role vlastníka půdy (tedy zdaleka ne vždy obce). V této souvislosti je významná i role zemědělství a lesnictví, jejichž cílem by mělo být udržitelné hospodaření v krajině. V tomto typu území lze očekávat i významné dopady změny klimatu, a to včetně negativních dopadů na zemědělskou a lesnickou produkci (např. dlouhá a opakující se období sucha, extrémní meteorologické jevy apod.). Pozornost bude proto věnována i adaptačním opatřením.

S dosažením cíle má souvislost přítomnost a stav lesů v krajině. Les je důležitou složkou životního prostředí, pokrývá téměř 34 % území. Zdravé a stanovištně vhodné lesy patří k ekologicky nejstabilnějším segmentům krajiny a mají všestranně příznivý vliv na životní prostředí. Jejich význam je z hlediska adaptace na extrémní projevy změny klimatu jednoznačně pozitivní.

Specifický cíl 3.5: Umožnit energetickou transformaci venkovského zázemí regionálních center

Zdůvodnění specifického cíle:

Regionální centra jsou často obklopena venkovskými zázemími, ve kterých se může nacházet vhodné prostředí pro výrobu elektřiny a tepla z obnovitelných zdrojů energie (dále jen „OZE“). Zatímco u samotných regionálních center lze v případě ČR pouze obtížně docílit energetické soběstačnosti založené na výrobě energie z obnovi-

telných zdrojů a energeticky úsporných řešeních, v případě venkovského zázemí je toho v závislosti na lokálních podmínkách možné dosáhnout.

Z hlediska potenciálu jsou venkovské oblasti charakteristické větším množstvím lokalit v zastavěném i nezastavěném území, které jsou vhodné pro výstavbu malých výroben z OZE, než je tomu v případě jiných typů území. Z hlediska populační hustoty venkovského zázemí přitom přesahuje potenciál možné produkce elektrické energie její spotřebu v daném území a lze ji dodávat také do blízkých správních center.

Venkovské zázemí regionálních center může nabídnout prostor pro malé výroby z OZE, jejichž rozvoj je však svázán s nezbytnými předpoklady, jako je připravenost elektrické sítě na obnovitelné zdroje či možnost přístupu výrobců na trh s elektřinou. Ve venkovských oblastech lze přitom s rozvojem a snižováním ceny potřebných technologií očekávat rozvoj malých výroben z OZE (např. domácí výroba elektřiny). Z pozice ČR i regionů je vhodné podporovat tyto nové zdroje energie i příjmů, které umožňují místním komunitám a jejich občanům i malým a středním podnikům vyrábět vlastní čistou energii. Pokrytí potřeby energie je potřebné řešit zároveň se snižováním potřeby energie v budovách. Snižování potřeby energie může zmírnit dopad na sítě v případě vyššího podílu obnovitelných zdrojů a zároveň zlepšit kvalitu bydlení.

STRATEGICKÝ CÍL 4 REVITALIZOVANÉ A HOSPODÁŘSKY RESTRUKTURALIZOVANÉ REGIONY, PŘÍZPUSOBENÉ A FLEXIBILNĚ REAGUJÍCÍ NA POTŘEBY TRHU

Specifický cíl 4.1: Rostoucí podniky schopné se vyrovnávat se změnami na globálních trzích

Zdůvodnění specifického cíle:

Strukturálně postižené kraje jsou stále závislé na velkých tradičních firmách. Navíc ekonomické obory, které jsou pro tyto tři kraje klíčové, jsou v současné době více ohroženy globální konkurencí. Dotčené kraje jsou charakteristické nízkou mírou vzniku nových podniků. Menší počet nových, inovativních podniků přispívá k nízkému počtu vznikajících atraktivních pracovních míst.

Specifický cíl 4.2: Zvýšení objemu přímých zahraničních investic s vyšší přidanou hodnotou ve strukturálně postižených krajích

Zdůvodnění specifického cíle:

Všechny dotčené kraje zaostávají za průměrem ČR v oblasti přílivu přímých zahraničních investic na obyvatele, přičemž tento stav se prohlubuje po hospodářské krizi v letech 2009–2011. Nižší atraktivita krajů pro zahraniční investory je dána jednak dřívější orientací krajů na těžební a těžký průmysl, jednak strukturou a kvalifikací pracovní síly.

Specifický cíl 4.3: Podpořit růst inovační výkonnosti výzkumem a vývojem s většími přínosy pro hospodářství

Zdůvodnění specifického cíle:

Strukturálně postižené kraje jsou charakteristické nízkou inovační výkonností, menšími výdaji na výzkum a vývoj a obecně menší vědecko-výzkumnou výkonností. Ve všech dotčených krajích lze najít i kvalitní vědecko-výzkumné aktivity, nicméně jen ve velmi úzkém rozsahu.

Specifický cíl 4.4: Zajistit kompetentní lidi/pracovníky pro průmysl, služby a veřejnou správu

Zdůvodnění specifického cíle:

Ve strukturálně postižených krajích je menší nabídka kvalifikovanějších pracovních míst a spíše nižší kvalita lidských zdrojů. Pracovní síla není dobře připravena na obory nabízené v regionech, a to i vzhledem ke spíše podprůměrné vzdělanosti. Nedostatek pracovní síly je zapříčiněn i nastavením dávkového systému, který nemotivuje nezaměstnané k návratu na trh práce.

Specifický cíl 4.5: Odstranění bariér rozvoje souvisejících se sociální nestabilitou a lepší využití potenciálu k proměně a rozvoji krajů

Zdůvodnění specifického cíle:

Strukturálně postižené kraje jsou charakteristické nižší kvalitou lidských zdrojů a nižší průměrnou vzdělaností. Roste chudoba a počet sociálně vyloučených lokalit. V regionech přetrvává vysoká nezaměstnanost a přinejmenším v některých částech dotčených krajů jsou nízké mzdy, a životní úroveň tak stagnuje. Dílčí indikátory struktury (např. obory, pedagogický sbor) a výsledků vzdělávání (plošná a výběrová testování, míra úspěšnosti u maturitní zkoušky, míra předčasných odchodů ze vzdělávání) krajských vzdělávacích systémů ilustrují zásadní nárůst disparit v rámci zajištění kvality vzdělávání u strukturálně postižených regionů. V těchto krajích dochází s větší dynamikou než v jiných krajích ke stárnutí populace, což je do určité míry způsobeno selektivní migrací (tj. zejména mladších obyvatel).

Specifický cíl 4.6: Revitalizovat a regenerovat území pro lepší podnikání a zdravější život obyvatel

Zdůvodnění specifického cíle:

Území Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje bylo v minulosti silně zasaženo důlní nebo povrchovou těžbou a intenzivní průmyslovou činností. Mezi nejzávažnější jevy patří zhoršená kvalita ovzduší, kontaminace půdy a podzemních vod v důsledku průmyslové činnosti, důlní poklesy a znečištění povrchových vod. V krajích je evidováno několik tisíc ekologických zátěží. V každém kraji je řada brownfieldů, které jsou často spojeny s ekologickou zátěží, ale i nejasnou majetkovou strukturou. Nedokončená revitalizace brownfieldů znemožňuje jejich využití pro průmyslovou výrobu, což ztěžuje příliv nových investorů. Přítomnost ekologických zátěží, brownfieldů a nevyužívaných a zanedbaných ploch a budov působí negativně na atraktivitu a image kraje a je jedním z uváděných faktorů majících vliv na rozhodování obyvatel o odchodu z regionu – za atraktivnějšími pracovními příležitostmi, ale i do lepšího městského prostředí.

STRATEGICKÝ CÍL 5 DOBRÁ KVALITA ŽIVOTA V HOSPODÁŘSKY A SOCIÁLNĚ OHROŽENÝCH ÚZEMÍCH

Specifický cíl 5.1: Zvýšení diverzifikace ekonomických činností a podpora tvorby lokálních pracovních míst

Zdůvodnění specifického cíle:

V územích, která lze označit za hospodářsky či sociálně ohrožená, je nutné podpořit místní ekonomiku. I v těchto územích se často nacházejí úspěšné lokální firmy, které však nezdíka mají omezené možnosti dalšího růstu.

Specifický cíl 5.2: Zajistit dobrou dopravní obslužnost v rámci regionu a ve vazbě na aglomerace a metropole

Zdůvodnění specifického cíle:

Zásadní je dobré dopravní spojení do regionálních center, a to i z obcí v odlehlé poloze. Limitovaná dopravní obslužnost o víkendech, ale i v pracovních dnech omezuje mobilitu místního obyvatelstva.

Specifický cíl 5.3: Zajistit efektivní prevenci sociálního vyloučení a energetické chudoby¹⁰ a podporovat komunitní život v obcích

Zdůvodnění specifického cíle:

Poslední mapování sociálně vyloučených lokalit ukazuje zdvojnásobení absolutního počtu i počtu obyvatel sociálně vyloučených lokalit oproti roku 2006, přičemž počet lokalit v Karlovarském a Moravskoslezském kraji vzrostl více než trojnásobně. V absolutních číslech přibýlo nejvíce sociálně vyloučených lokalit v Ústeckém a Moravskoslezském kraji.

10) V kontextu tohoto dokumentu je energetická chudoba chápána jako zhoršená schopnost domácností finančně pokrýt náklady na energii.

Často se jedná o oblasti v zázemí velkých měst, které mají kladné migrační saldo, ale zároveň jsou charakteristické vysokou mírou sociálního vyloučení, ale i o bývalá industriální centra (severní Čechy a Morava) nebo odlehlé venkovské oblasti charakterizované odlivem pracovní síly, klesajícím počtem pracovních příležitostí, stárnutím obyvatelstva a volnými bytovými kapacitami. Podpora sociálního začleňování v těchto územích je limitována obecně nízkou dostupností pracovních příležitostí a vyššími náklady na zajištění podpory pro sociálně vyloučené obyvatele v podmínkách malých obcí.

Byť jsou přinejmenším některá hospodářsky a sociálně ohrožená území charakteristická vyšší mírou sousedské sounáležitosti (resp. sociálního kapitálu), další rozvoj komunitního života je i v kontextu udržení populace důležitý.

Specifický cíl 5.4: Zajištění dostatečné občanské vybavenosti

Zdůvodnění specifického cíle:

V hospodářsky a sociálně ohrožených územích je horší dostupnost služeb i občanské vybavenosti. Horší dostupnost těchto služeb zhoršuje kvalitu života zejména pro určité skupiny obyvatel, které nemají možnost dojíždět do center vyššího řádu. Problematická dostupnost služeb brání také ekonomickému využití území, například ve službách cestovního ruchu.

Problémem je mnohdy rovněž zhoršená kvalita vzdělávacích služeb, a to i ve světle reflexe indikátorů v oblasti regionálního školství – zahrnujících například mezinárodní šetření výsledků vzdělávání PISA, TIMMS, popř. národní testování realizované Českou školní inspekcí, výsledky jednotných přijímacích zkoušek na střední školy, výsledky žáků ve společné části maturitní zkoušky, podíl tzv. předčasných odchodů ze vzdělávání, zaměstnanost a nezaměstnanost absolventů středního stupně vzdělávání, podíl dětí účastnících se předškolního vzdělávání, vybavenost škol atd., které poukazují na stagnaci či degresivní trendy v rámci vzdělávacích systémů krajů strukturálně postižených regionů.

STRATEGICKÝ CÍL 6 KVALITNÍ PLÁNOVÁNÍ REGIONÁLNÍHO ROZVOJE PŘISPÍVAJÍCÍ K PLNĚNÍ CÍLŮ REGIONÁLNÍ POLITIKY

Specifický cíl 6.1: Posilovat koordinaci strategického a územního plánování

Zdůvodnění specifického cíle:

V současnosti není na různých hierarchických úrovních (národní, krajské, lokální) vždy koordinováno strategické a územní plánování. Není dostatečně řešen strategický pohled na regionální rozvoj, což vede k tematickým investičním duplicitám. Specifický cíl SRR vychází ze specifických cílů 16. 1. a 16. 4, definovaných Implementačním plánem ke Strategickému rámci Česká republika 2030.

Specifický cíl 6.2: Rozvíjet strategické plánování na bázi funkčních regionů a posilovat spolupráci aktérů v území

Zdůvodnění specifického cíle:

V programovém období 2014–2020 došlo v českých podmínkách k rozvoji strategického plánování na úrovni funkčních regionů, tedy území přesahujících katastrální hranice obce, přičemž se berou v potaz funkční vztahy v území (především nástroje ITI, IPRÚ, CLLD a rozvojové strategie svazků obcí, integrované plány rozvoje turistických destinací – krajů, oblastí a obcí). I vzhledem k charakteristikám českého sídelního systému (roztříštěná struktura obcí) je vhodné tyto nástroje i nadále rozvíjet.

Vzhledem k velkému počtu malých obcí je spolupráce mezi obcemi efektivním nástrojem, který minimalizuje náklady na některé agendy v samosprávné působnosti obcí. Smyslem spolupráce mezi obcemi je i efektivnější sdílení expertních kapacit. V Česku existuje několik forem spolupráce obcí, a to například na bázi dobrovolných svazků obcí a prostřednictvím místních akčních skupin.

Je vhodné pokračovat i ve vzájemné spolupráci všech aktérů regionálního rozvoje, včetně soukromých a neziskových organizací, a to prostřednictvím zavedených nástrojů (místní akční skupiny, organizace destinačního managementu, podpora ASZ v územích s výskytem SVL apod.). Významným prvkem spolupráce v území je přeshraniční spolupráce.

Specifický cíl 6.3: Zohledňovat územní dimenzi v rámci sektorových politik a rozvíjet SMART řešení

Zdůvodnění specifického cíle:

Z analýz MMR vyplývá, že v ČR existuje poměrně roztržitá dotační podpora ze strany státu, v níž je obtížné se orientovat. Zásadní je také eliminace překryvů jednotlivých dotačních titulů tak, aby nedocházelo k tříštění podpory. V národních dotačních titulech také není dostatečně akcentována územní dimenze. I s ohledem na očekávaný pokles finančních prostředků z evropských strukturálních a investičních fondů je žádoucí zohlednění potřeb území v národních dotačních titulech v relevantních případech. Koncept územní dimenze je vhodné zohlednit i při nastavení nového programového období EU (tj. po roce 2020).

Ze strany MMR budou iniciovány kroky směřující k větší přehlednosti systému národních dotačních titulů (zajištění informací o národních dotačních titulech na jednom místě, uvedení informací o národních dotačních titulech v jednotné struktuře) a k adekvátnímu zohlednění potřeb jednotlivých typů území při jejich nastavení. Cílem není zakotvení územní dimenze ve všech národních dotačních titulech, ale v těch, u nichž na základě SRR existuje odůvodněná potřeba řešit dané téma odlišným způsobem v různých územních kontextech.

MMR bude usilovat o to, aby územní dimenze byla zakomponována i do programového období po roce 2021. I v případě evropských strukturálních a investičních fondů bude územní dimenze prosazována jen u těch témat, u kterých bude identifikována potřeba řešit je odlišně v různých územních kontextech.

Specifický cíl 6.4: Zefektivnit výkon veřejné správy a podpořit bezpečné poskytování elektronických služeb občanům

Zdůvodnění specifického cíle:

V programovém období 2014–2020 bylo podpořeno dobudování funkčního rámce elektronické veřejné správy (eGovernment) převážně na technologické rovině. Pokud má dojít k faktickému čerpání výhod spojených s elektronizací veřejné správy, je nutné nabídnout širokou škálu veřejných služeb v elektronické podobě. Nositelům přímého kontaktu (front office) s občany je síť úřadů samosprávných celků, která by také měla tyto elektronické služby bezpečně poskytovat.

Specifický cíl 6.5.: Zlepšit práci s daty v oblasti regionálního rozvoje

Zdůvodnění specifického cíle:

V oblasti regionálního rozvoje je vzhledem k dynamice procesů a potřebě kvalitního plánování veřejných služeb i předjímání vzniku sociálně vyloučených lokalit zapotřebí pracovat s dostupnými datovými zdroji. Zkvalitnění práce s daty je namístě i v řadě jiných oblastí – například v oblasti analýz popisujících dynamiku územního rozvoje v metropolitních územích a aglomeracích či v oblasti cestovního ruchu, kde je nutné disponovat daty na podporu řízení cestovního ruchu v destinacích, či sledování toku návštěvnosti a motivace a preference návštěvníků.¹¹⁾

Jedním z velkých problémů při práci s daty je stále velmi nízká úroveň sdílení dat ve veřejné správě a nastavené mechanismy pro případnou anonymizaci individuálních dat, která jsou však velmi důležitá pro zpětné hodnocení jakýchkoliv veřejných výdajových programů nejen v regionální politice. V Česku v současné době sbírají data různé orgány veřejné správy, nicméně neexistuje systém vzájemného sdílení těchto dat. Dalším problémem je duplicitní sběr dat z regionů pro různé účely a z toho pramenící neochota data validně poskytovat.

11) Dostupnost dat z oblasti návštěvnosti regionů, včetně sezónní a časové koncentrace, je velice důležitá i pro samosprávu, aby byla schopná adekvátně reagovat na případné vyšší nároky na základní infrastrukturu (vodovod, odpad atd.). V tomto ohledu může být náhlý příliv návštěvníků a turistů velmi náročný zejména pro malé obce ve vysoce atraktivních oblastech, které mají vzhledem k nízkému počtu stálých obyvatel poměrně nízký rozpočet, a nemají tak prostředky na případné typové infrastruktury, která je primárně dimenzována s ohledem na stálé obyvatele.

3 IMPLEMENTAČNÍ ČÁST

3.1 Principy implementace

Cílem implementační části je definovat základní parametry řízení SRR. Pro implementaci SRR bylo identifikováno deset klíčových principů:

1. Závaznost SRR
2. Silný realizační a organizační rámec
3. Partnerský přístup
4. Integrované přístupy – integrovaná řešení
5. Územní dimenze
6. Synergie
7. Měřitelnost
8. Finanční zásady
9. Řízení rizik
10. Osvěta a informovanost

Tyto principy se prolínají celou implementační částí (viz tabulka 4). Struktura implementační části vychází z Metodiky přípravy veřejných strategií.

Tabulka 4: Vazba principů implementace na kapitoly implementační části

Metodika přípravy veřejných strategií ¹²⁾	Kapitola implementační části	Principy implementace
Aktivita 1: Vytvoření hierarchické struktury prací	4.2	Ad 1) Závaznost Ad 2) Silný realizační a organizační rámec Ad 4) Integrované přístupy – integrovaná řešení Ad 5) Územní dimenze
Aktivita 2: Nastavení řídicí struktury implementace strategie	4.3	Ad 1) Závaznost Ad 2) Silný realizační a organizační rámec Ad 3) Partnerský přístup Ad 5) Územní dimenze
Aktivita 3: Nastavení plánu řízení změn	4.4	Ad 9) Řízení rizik
Aktivita 4: Vytvoření plánu řízení rizik a určení předpokladů úspěšné implementace strategie	4.5	Ad 7) Měřitelnost Ad 5) Územní dimenze Ad 6) Synergie Ad 9) Řízení rizik
Aktivita 5: Nastavení systému monitorování naplňování cílů strategie	4.6	Ad 7) Měřitelnost
Aktivita 6: Nastavení plánu evaluací strategie	4.7	Ad 7) Měřitelnost
Aktivita 7: Nastavení komunikačního plánu implementace strategie	4.8	Ad 3) Partnerský přístup Ad 6) Synergie Ad 10) Osvěta a informovanost
Aktivita 8: Sestavení rozpočtu implementace strategie	4.9	Ad 8) Finanční zásady
Aktivita 9: Sestavení časového harmonogramu implementace strategie	4.10.	Ad 1) Závaznost Ad 2) Silný realizační a organizační rámec

12) Aktualizovaná verze ze dne 28. 1. 2019, dostupná na <https://www.mmr.cz/cs/Microsites/PORTAL-STRATEGICKE-PRACE-V-CESKE-REPUBLICE/Nastroje-a-metodicka-podpora/Vystupy-projektu>.

1. Závaznost SRR

Klíčovým předpokladem úspěšné implementace SRR je její respektování ze strany jednotlivých ministerstev. V zákoně o podpoře regionálního rozvoje je definováno, že SRR vymezuje úkoly ostatních dotčených ústředních správních úřadů k zabezpečení realizace stanovených priorit a cílů. Od jednotlivých ministerstev se po schválení dokumentu vládou očekává reflektování SRR při přípravě resortních strategických dokumentů i při nastavení operačních programů a národních dotačních titulů. Respektování SRR i návazných akčních plánů by mělo být zajištěno i prostřednictvím partnerského přístupu, jež by měl zaručit, že na jednotlivých cílech, opatřeních a aktivitách bylo dosaženo shody všech aktérů.

Ve vztahu ke krajům, obcím, jejich dobrovolným svazkům a dalším aktérům v území je role MMR doporučující na základě principu vztahů mezi státní správou a samosprávou. Prostřednictvím MMR je nicméně řada aktivit územních partnerů přímo financována (například regionální stálé konference, případně regionální manažer SRR a koordinátor hospodářsky a sociálně ohrožených území), a MMR tak může vyžadovat aktivity při implementaci SRR a při jejím monitorování.

Ve směru k samosprávě lze také definovat některé motivační nástroje, například spolufinancování ze strany dotačních titulů státu pouze v případě zajištění spolufinancování ze strany samosprávy v určité výši. Posílení role SRR je žádoucí vůči ústředním orgánům státní správy, územním samosprávným celkům, odborné veřejnosti i zahraničním subjektům se vztahem k regionálnímu rozvoji.

2. Silný realizační a organizační rámec

Další podmínkou úspěšné implementace je vytvořit a zajistit silný implementační tým (lidé, zapojené subjekty atp.) a zajistit pevný organizační a realizační rámec (materiálně-technické prostředí, legislativa, závaznost atd.) pro implementaci SRR.

Silný implementační tým, který má:

- *Kompetence a pravomoci*
- *Organizační zázemí*
- *Odbornost*
- *Personální stabilitu*
- *Apolitickou pozici*

Pevný organizační a realizační rámec, který je

- *Závazný*
- *Zodpovědný*
- *Zajišťující silné realizační nástroje (finanční a nefinanční)*
- *Dlouhodobě finančně a materiálně zabezpečený*
- *Vymahatelný na základě schválení vládou ČR*

Řídící a organizační struktura implementace je popsána v kapitole 4.3.

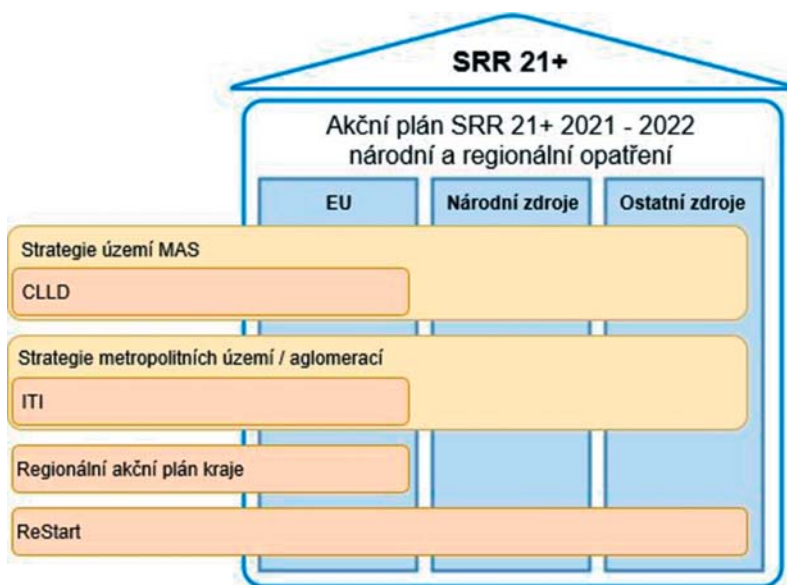
3. Partnerský přístup

Partnerský přístup je základem pro vytvoření kvalitní, respektované strategie v jednotlivých typech území. Přístup je primárně založen na zapojení širokého spektra významných aktérů regionálního rozvoje do její tvorby a implementace: resorty, kraje, obce a územní a sociální partneři (AK ČR, SMO ČR, SMS ČR, NS MAS, ČBK, SPOV ČR, Hospodářská komora aj.).

4. Integrované přístupy – integrovaná řešení

Součástí implementace SRR jsou též integrované přístupy. Jejich prostřednictvím by mělo docházet ke koncentraci podpory do řešeného území, koordinaci aktivit a zajištění jejich synergického efektu. Bude využito existujících integrovaných nástrojů pro implementaci SRR. Základní zdroje financování implementace SRR jsou znázorněny na obr. 2.

Obr. 2: Zdroje financování nástrojů implementace SRR

Pozn.: Implementace ITI bude umožněna i městu Mladá Boleslav a jeho zázemí.

5. Územní dimenze

Územní dimenze je klíčovým a průřezovým principem implementace SRR, který bude uplatněn napříč resorty, resp. řídicími orgány operačních programů.

Základním principem, na němž je SRR postavena, je potřeba realizovat intervence prostřednictvím veřejných politik tak, aby **odpovídaly potřebám jednotlivých typů území**. V rámci analytické a návrhové části SRR bylo území ČR rozděleno do pěti typů území, a to s ohledem na trendy a dosažený stav socioekonomického vývoje a s přihlédnutím k jejich specifickým rozvojovým potřebám.

Je zřejmé, že jakákoliv kategorizace území je zjednodušující a ne všechny charakteristiky typu území lze ve stejné míře vztáhnout ke kterékoliv obci, která je jeho součástí. Určitá míra zobecnění je však v dokumentech zpracovaných na národní úrovni nevyhnutelná.

Ze vstupních metodických poznámek vyplývá, že žádná z definovaných kategorií není čistě urbánní ani čistě venkovská. Níže uvedené shrnutí si proto klade za cíl stručně shrnout, jak je v rámci SRR pojímán urbánní a venkovský prostor a jakým způsobem je nakládáno se specifickými typy územní dimenze.

Nástroje zakotvení územní dimenze

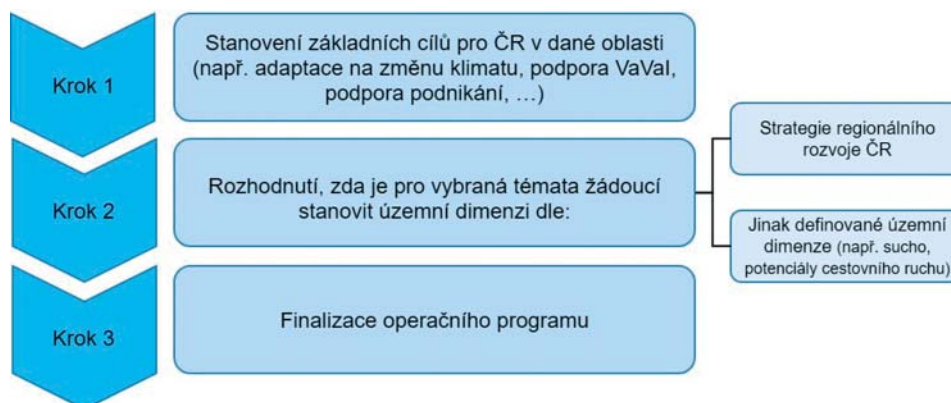
Územní dimenze ve smyslu reflektování územních specifik při implementaci dílčích politik bude implementována v rámci národních dotačních titulů i v rámci evropských strukturálních a investičních fondů. V programovém období 2014–2020 byl vytvořen Národní dokument k územní dimenzi, **v období 2021–2027 by měly být principy územní dimenze zakotveny v obdobném dokumentu**. Proces zakomponování územní dimenze do jednotlivých operačních programů (ale i politik či strategií) je naznačen v obrázku 3.

MMR tímto nezpochybňuje gesci jednotlivých resortů a institucí za témata, která jsou jim svěřena kompetenčním zákonem a speciálními právními předpisy (např. zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, v platném znění). **V kroku 1** je zcela v kompetenci příslušného ministerstva a/nebo instituce definovat národní priority základních cílů například v oblasti vědy a výzkumu (MŠMT, RVVI a MPO), adaptace na změnu klimatu (MŽP) či vzdělávací politiky (MŠMT).

Zároveň ale MMR jakožto gestor regionální politiky požaduje **krok 2**, ve kterém bude identifikováno, zda je v daném tématu žádoucí uplatnit územní dimenzi (tj. reflektovat specifickou situaci v odlišných typech území). K rozhodnutí, zda je žádoucí uplatnit územní dimenzi, či nikoliv, by mělo dojít na základě informací uvedených v SRR, případně dle jiných relevantních podkladů (mapy znečištění ovzduší, prostorové rozložení míry nezaměstnanosti).

Až po této územní úvaze by (v kroku 3) mělo dojít k finalizaci operačního programu (či v obecné rovině strategie/politiky).

Obr. 3: Proces ukotvení územní dimenze ve strategiích/politikách/operačních programech

Městská dimenze

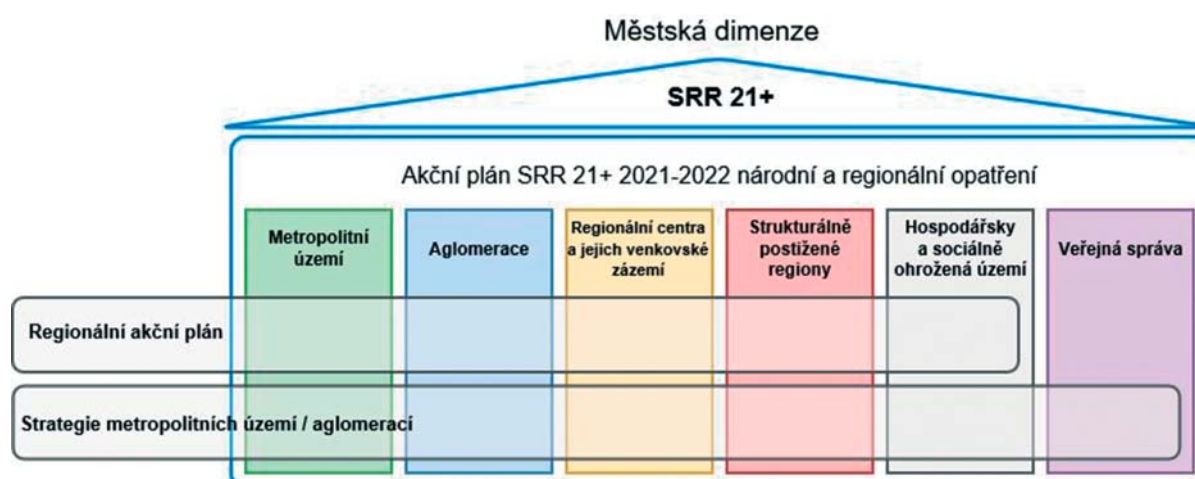
Městský prostor je v kontextu SRR pojímán napříč všemi typy území SRR – tj. metropolitní území, aglomerace, regionální centra (vždy se svým zázemím), hospodářsky a sociálně ohrožená území a strukturálně postižené kraje. Tato území byla kategorizována tak, aby reflektovala odlišné výchozí podmínky, problémy a potenciály těchto typů území. Základní struktura implementace městské dimenze je znázorněna na obr. 4.

Základní principy rozvoje měst jsou popsány v Zásadách urbánní politiky, které byly v roce 2017 aktualizovány. Pro oblast Smart Cities je vytvořena pracovní skupina pod Radou vlády pro udržitelný rozvoj.

Zásady urbánní politiky definují tyto hlavní cíle/zásady:

- Strategický a integrovaný přístup k rozvoji měst. Polycentrický rozvoj sídelní soustavy
- Podpora rozvoje měst jako pólů rozvoje v území
- Péče o městské životní prostředí
- Zajištění implementace Nové městské agendy¹³

Obr. 4: Městská dimenze implementace principů městské agendy

Pozn.: Implementace ITI bude umožněna i městu Mladá Boleslav a jeho zázemí.

13) Bližší informace jsou dostupné na: <http://habitat3.org/wp-content/uploads/NUA-Czech.pdf>

Venkovská dimenze

Venkovský prostor není v kontextu SRR pojmán jako homogenní prostor, ale jako různorodé území se svými specifickými problémy a potřebami, od venkovského území v blízkosti metropolitních území a aglomerací (tj. suburbánní venkov) přes stabilizovaný venkov až po venkovský prostor se zvýšenými hospodářskými a sociálními problémy.

Výše naznačenou heterogenitu venkova a cíle rozvoje venkovského prostoru blíže definuje připravovaná Konceptce rozvoje venkova (KRV). Ta stanovuje následující strategické cíle rozvoje venkova:

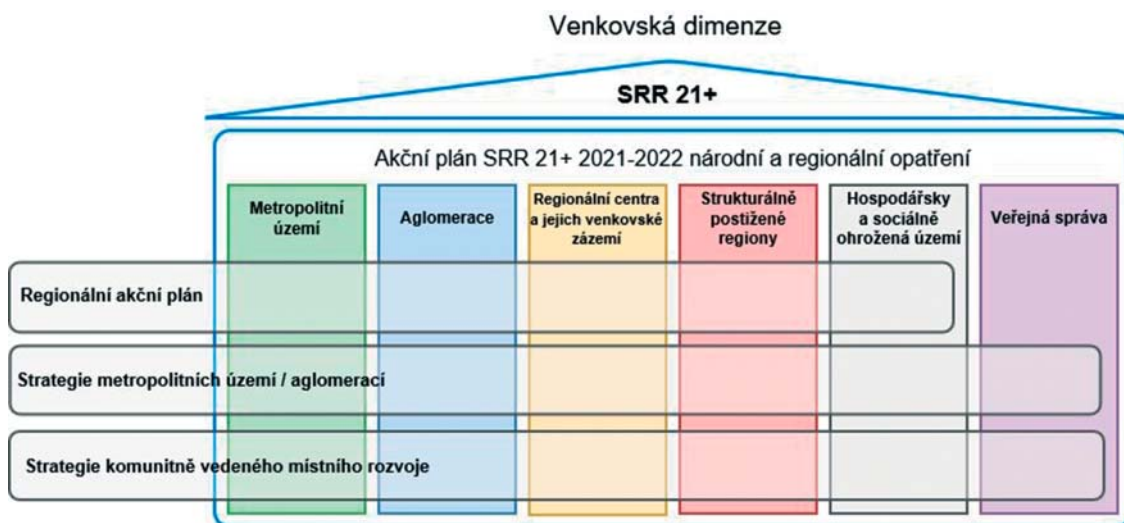
- Lidé: Stabilní populace venkovských oblastí charakteristická vysokým lidským a sociálním kapitálem zajišťující dynamický endogenní rozvoj venkova.
- Sídla: Dostatečná infrastruktura a vybavenost venkovských sídel zajišťující kvalitní život obyvatel a vytvářející možnosti pro hospodářský rozvoj venkova.
- Životní prostředí: Zdravé, rekreačně atraktivní, biologicky rozmanité a klimaticky stabilní životní prostředí venkova.
- Ekonomika: Výkonná, stabilní a diverzifikovaná ekonomika venkova umožňující seberealizaci obyvatel venkova a tvořící důležitou složku hospodářské základny státu.
- Plánování a spolupráce: Rozvinuté víceúrovňové strategické plánování a řízení rozvoje založené na znalostech a úspěšná spolupráce obcí.

KRV rozpracovává územní dimenzi podpory regionálního rozvoje ve vztahu k venkovu, tj. definuje, jaké rozvojové cíle je nutné ve venkovských oblastech sledovat, a to i s ohledem na různorodost venkova (KRV stanoví typologii venkovských oblastí). KRV také definuje konkrétní aktivity, které mají sloužit k dosažení stanovených rozvojových cílů, včetně jejich územní dimenze, založené na příslušné typologii. Aktivity KRV, které přispívají k naplňování typových opatření SRR, budou implementovány prostřednictvím akčních plánů SRR.

Pro problematiku rozvoje venkova je vytvořena pracovní skupina pod Radou vlády pro udržitelný rozvoj. Tato pracovní skupina projednává širší okruh témat než pracovní skupina Venkov ustanovená pro účely tvorby a implementace SRR/AP SRR.

Tzv. venkovská dimenze je zohledněna ve všech strategických cílech SRR (Metropolitní území, Aglomerace, Regionální centra a jejich venkovské zázemí, Strukturálně postižené regiony, Hospodářsky a sociálně ohrožená území) a bude řešena např. prostřednictvím integrovaných nástrojů (CLLD, částečně ITI), programu Podpora rozvoje regionů 19+ a dalších evropských, národních, krajských nebo místních zdrojů a nástrojů. Lze konstatovat, že většina stávajících rozvojových nástrojů přispívá určitou mírou (i) k rozvoji venkova. Základní struktura implementace venkovské dimenze je znázorněna na obr. 5.

Obr. 5: Venkovská dimenze

Pozn.: Implementace ITI bude umožněna i městu Mladá Boleslav a jeho zázemí.

Specifické typy územní dimenze

Je zřejmé, že zdaleka ne všechna témata regionálního rozvoje je možné efektivně řešit v členění dle pěti typů území stanovených v rámci SRR. Příkladem může být oblast životního prostředí, kde má například problematika sucha, eroze či znečištění ovzduší zcela jinou územní dimenzi. Stanovení specifických územních dimenzí bude vždy konzultováno s pracovními skupinami, resp. s partnery na národní (např. MŠMT v oblasti vzdělávání, případně nastavení místních a krajských akčních plánů vzdělávání) i regionální úrovni.

6. Synergie

Cíle nastavené v SRR jsou v souladu s cíli resortních strategií a detailněji rozpracovávají cíle stanovené v ČR 2030, zastřešujícím národním strategickém dokumentu. Sektorové strategie jsou i nadále stěžejními pro řešení jednotlivých témat a jsou nezastupitelné v tom, že dané téma řeší komplexně a v souvislostech.

Ambicí SRR je vstupovat do jednotlivých témat při nastavení jejich územní dimenze, přičemž ne vždy (například v oblasti životního prostředí) je vyhovující členění na metropolitní území, aglomerace, regionální centra a jejich venkovské zázemí, strukturálně postižené kraje a hospodářsky a sociálně ohrožená území.

Diskusi o územní dimenzi je tak v těchto případech nutné vést na základě aktuálních dat při přípravě akčních plánů SRR. Při přípravě akčních plánů, resp. jednotlivých opatření a aktivit budou v maximální možné míře využity aktuálně platné strategické dokumenty a výstupy pracovních skupin, které jsou již vytvořeny pro účely jiných (specializovaných) strategických dokumentů (např. aktualizace Státní politiky životního prostředí, Státního programu ochrany přírody a krajiny, Politiky ochrany klimatu v ČR nebo mezisektorové Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR a jejím Národním akčním plánem adaptace na změnu klimatu).

Od Strategie rozvoje kraje se očekává stručný převodník ve smyslu uvedení, jakým způsobem krajské strategické dokumenty pracují s cíli SRR.

7. Měřitelnost

Cíle, opatření a aktivity SRR a jejich akčních plánů jsou měřitelné, ať již prostřednictvím sekundárních statistických dat nebo původních šetření. Pro tyto účely bude stanovena sada indikátorů (blíže viz kapitola 4.6.).

8. Finanční zásady

V rámci akčních plánů SRR se předpokládá jednoznačné přiřazení finančního zdroje k realizaci dané aktivity – národní dotační tituly, dotace z fondů EU, případně jiné zdroje (včetně provozních výdajů státu a samospráv). Budou rovněž hledány cesty k nalezení alternativních cest financování – např. finančního nástroje pro podporu určitého typu území (např. hospodářsky a sociálně ohrožených území). Problematika je blíže rozpracována v kapitole 4.9.

9. Řízení rizik

S implementací SRR se pojí řada rizik – zejména organizačních a finančních. Ustavené pracovní skupiny budou hledat dílčí opatření směřující k omezení výskytu definovaných rizik (blíže viz kapitola 4.5).

10. Osvěta a informovanost

Pravidelné informování všech dotčených aktérů v procesu implementace SRR (blíže viz kapitola 4.8).

3.2 Struktura akčních plánů SRR

Implementačními dokumenty SRR jsou akční plány SRR (AP SRR). Příprava AP SRR je v gesci MMR a probíhá na základě výše zmíněných principů, včetně principu partnerství, kdy do ní vstupují členové zřízených pracovních skupin. Členové RSK mají možnost do přípravy AP SRR vstupovat prostřednictvím podnětů vznášených na jednáních RSK.

AP SRR pokrývají pět ze šesti strategických cílů (metropolitní území, aglomerace, regionální centra a jejich venkovské zázemí, hospodářsky a sociálně ohrožená území, veřejná správa v regionálním rozvoji). Pro území strukturálně postižených krajů jsou zpracovávány **souhrnné akční plány Strategie restrukturalizace**, které jsou zpracovávány pro stejné období jako AP SRR a jsou předkládány vládě v obdobném termínu.

AP SRR budou vytvářeny na **dva roky** (2021–2022, 2023–2024 atd.). AP SRR bude členěn na opatření a aktivity v rámci strategických a specifických cílů. Opatření budou založena na typových opatřeních uvedených v SRR, mohou být doplněna o další opatření, bude-li na tom shoda v rámci pracovních skupin projednávajících návrhy akčních plánů. Opatření budou dále členěna na aktivity. Typově se bude jednat o dotační i nedotační, tj. metodické a jiné nástroje. Opatření budou definovat žádoucí cílový stav.

Návrhy aktivit obsahují tyto informace:

- Název aktivity
- Popis aktivity a její zdůvodnění
- Indikátory
- Územní dimenze nad rámec SC
- Vazba na další aktivity
- Hlavní nositel
- Další nositelé
- Hlavní realizátoři
- Financování – úkoly

Aktivity budou v prvním kroku definovány Výkonným týmem MMR a následně verifikovány a dále rozpracovány prostřednictvím pracovních týmů, v nichž budou zastoupeny jednotlivé dotčené resorty.

Všechna opatření vstupující do AP SRR budou projednávána (prezenčně či korespondenčně) s aktéry nejen na národní úrovni (zejména ministerstva), ale i s aktéry na lokální a regionální úrovni, prostřednictvím ustavených územních pracovních skupin. Územní partneři mohou prostřednictvím územních pracovních skupin aktivně ovlivňovat nastavení národních opatření a aktivit AP SRR.

Členové RSK mohou na jednáních RSK předkládat návrhy na „regionálně-specifická“ opatření, která by mohla být zařazena do AP SRR. Tato opatření jsou vytvářena aktéry v kraji (krajem, obcemi, místními akčními skupinami, sdruženími územních partnerů, Hospodářskou komorou, Agenturou pro sociální začleňování, Českou biskupskou konferencí, nositeli integrovaných nástrojů a dalšími) a mohou být vytvářena v rámci dílčích pracovních skupin zřízených pod RSK.

Pracovní návrhy aktivit jsou následně zaslány k neformálnímu připomínkování územním a tematickým pracovním skupinám. Toto připomínkování probíhá prostřednictvím elektronické komunikace. Tematické pracovní skupiny se fyzicky scházejí pouze v případě nutnosti (na základě rozhodnutí manažera SRR, viz kapitola Řídicí struktury implementace). Při formulování dílčích opatření a aktivit budou vždy reflektována specifika míst s předmětem ochrany NATURA 2000.

U opatření a aktivit budou uvedeny žádoucí kroky z pozice národních aktérů (ministerstva, organizační složky státu, zastřešující organizace územních partnerů) i nižších územních jednotek (kraje, obce, nositelé integrovaných strategií, svazky obcí apod.).

Vazba AP SRR na Koncepti rozvoje venkova, integrované nástroje (ITI a CLLD)

- Koncepte rozvoje venkova definuje pro akční plán SRR aktivity (včetně jejich územní dimenze), které je potřeba realizovat pro dosažení rozvoje venkova. KRV definuje širší soubor rozvojových aktivit, přičemž do daného AP SRR vstupují vybrané aktivity, které je z pohledu rozvoje venkova potřeba realizovat v období platnosti příslušného akčního plánu SRRa které svým charakterem přispívají k plnění typových opatření SRR.
- SRR (resp. AP SRR) dává vodítko pro věcnou náplň integrovaných nástrojů.
- Řídicí orgány vytváří podmínky pro uplatnění integrovaných nástrojů a pro uplatnění územní dimenze v rámci operačních programů.

Použité zdroje:

- BERNARD, J., ŠIMON, M. (2017): *Vnitřní periferie v Česku: Multidimenzionalita sociálního vyloučení ve venkovských oblastech*.
- BLAŽEK, R., PŘÍHODOVÁ, S. (2016): *Národní zpráva PISA 2015*. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Publikace/Narodni-zprava-PISA-2015>.
- ČŠI (2017a): *Tematická zpráva – Vzdělávání ve středních školách s vysokou mírou neúspěšnosti žáků ve společné části maturitní zkoušky*. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/cz/Aktuality/Tematicka-zprava-%E2%80%93-Vzdelavani-ve-strednich-skolach>.
- ČŠI (2017b): *Využívání digitálních technologií v mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách*. Dostupné z: http://www.csicr.cz/html/tz_digitechnologie/html5/index.html?&locale=CSY.
- ČŠI (2017c): *Výběrové zjišťování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol ve školním roce 2016/2017*. Dostupné z: http://www.csicr.cz/html/Vyberove_zjistovani_vysledku_zaku_2016_2017/html5/.
- ČŠI (2018a): *Výběrové šetření ČŠI: Rozvoj jazykové gramotnosti v základních a středních školách ve školním roce 2016/2017*. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/cz/Aktuality/Tematicka-zprava-Rozvoj-jazykove-gramotnosti-v-zak>.
- ČŠI (2018b): *Rozvoj přírodovědné gramotnosti na základních a středních školách ve školním roce 2016/2017*. Dostupné z: http://www.csicr.cz/html/2018/TZ_rozvoj_prirodovedne_gramotnosti/01-TZ-PG_opf_files/flipviewerexpress-iFVX.html.
- ČADA, K. (2015): *Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR*.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD on-line (2011): *Regionalizace dojížděky do zaměstnání podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů 2011*.
- ESPON (2014): TOWN. Small and medium sized towns in their functional territorial context. *Scientific report*.
- CHROMÝ, P., SKÁLA, J. (2010): *Kulturně-geografické aspekty rozvoje příhraničních periferií: analýza vybraných složek územní identity obyvatelstva Sušicka*.
- CHROMÝ, P., SEIDI, T. (2010): *Problémy integrace marginálního území do regionálního systému*.
- KÖRNER, M., MÜLLER, J., FEISTNEROVÁ, R., ALMÁSYOVÁ, B. (2017): *Sídelní struktura České republiky. Návrh kategorizace center osídlení ČR a vymezení hlavních vazeb center v celorepublikovém a středoevropském kontextu*.
- Ministerstvo práce a sociálních věcí (2014): *Strategie sociálního začleňování 2014–2020*.
- Ministerstvo pro místní rozvoj (2014): *Koncepce státní politiky cestovního ruchu 2014–2020*.
- Ministerstvo pro místní rozvoj (2016): *Vstupní analýza Strategie hospodářské restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje*, 87 s.
- Ministerstvo průmyslu a obchodu (2017): *Data o pokrytí ČR vysokorychlostní přístupem k internetu*. Dostupné na: www.verejnakonzultace.cz
- Ministerstvo zemědělství (2014): *Český venkov a zemědělství v podmínkách měnícího se podnebí*.
- OECD (2014): *Recommendation of the Council on OECD Legal Instruments Effective Public Investment Across Levels of Government*.
- OECD (2018): *Culture and Local Development: Maximising the Impact – Guide for Local Governments, Communities and Museums*.
- PERLÍN, R., KUČEROVÁ, S., KUČERA, Z. (2010): *Typologie venkovského prostoru Česka*.
- Svaz měst a obcí České republiky (2017): *Východiska pro nastavení pozice Svazu měst a obcí ČR ke kohezní politice Evropské unie po roce 2020 – pracovní verze*.
- SocioFaktor (2013): *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji*.
- ŠYKORA, L., MULÍČEK, O. (2011). *Atlas sídelního systému České republiky*.
- TEMELOVÁ, J., NOVÁK, J., POSPÍŠILOVÁ, L., DVOŘÁKOVÁ, N. (2011): *Každodenní život, denní mobilita a adaptační strategie obyvatel v periferních lokalitách*.
- TOMÁŠEK, V., BASL, J., JANOUŠKOVÁ, S. (2016): *Mezinárodní šetření TIMSS 2015. Národní zpráva. Praha 2016*. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/TIMSS/Narodni-zpravy/Narodni-zprava-TIMSS-2015>.
- ÚLOVEC, M., VOJTĚCH, J. (2017): *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2017. Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, Praha 2017*. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-142>.
- Ústav zemědělské ekonomiky a informací (2016): *Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2015. „Zelená zpráva“*.
- VOJTĚCH, J., CHAMOUTOVÁ, D. (2018): *Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii – 2017/18*. Praha: NÚV, 2017. 46 stran. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/download/2018/VYVOJ2017_cele_pro_www.pdf.
- Zpráva z průzkumu, který uskutečnil Knihovnický institut NK ČR ve spolupráci s Moravskou zemskou knihovnou a NIPOS v období od 26. 4. do 31. 5. 2016*. Dostupné z: <https://ipk.nkp.cz/odborne-cinnosti/vystavba-a-rekonstrukce-knihoven/pruzkum>.

SEZNAM ZKRATEK

ASZ	Agentura pro sociální začleňování
CLLD	Komunitně vedený místní rozvoj (Community-Led Local Development)
CO ₂	Oxid uhličitý
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
IDS	Integrovaný dopravní systém
IPRÚ	Integrovaný plán rozvoje území
ITI	Integrované teritoriální investice
MAS	Místní akční skupina
MHD	Městská hromadná doprava
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NS MAS	Národní síť místních akčních skupin
ORP	Obec s rozšířenou působností
OZE	Obnovitelné zdroje energie
P+R	Záchytné parkoviště Park & Ride
SMART CITY	Koncept inteligentního města založený na metodě SMART
SMOČR	Svaz měst a obcí České republiky
SMS ČR	Sdružení místních samospráv České republiky
SRK	Strategie rozvoje krajů
SRR	Strategie regionálního rozvoje
SVL	Sociálně vyloučená lokalita
VaV	Výzkum a vývoj
VaVal	Výzkum, vývoj a inovace

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
Staroměstské náměstí 6
110 15 Praha 1
Tel.: +420 224 861 111
www.mmr.cz

Ústav územního rozvoje
Jakubské náměstí 3
602 00 Brno
Tel.: +420 542 423 111
www.uur.cz